

Per 1366/2015

10038972,27

COBISS

GORIŠKI KNJARNIC

GLAR

LETO
2015,
ŠT. 27

GLASILO KULTURNEGA DRUŠTVA ZAVRATEC

2016

KS IN ŠD ZAVRATEC PRIREJATA

SILVESTROVANJE

PONOVNO V KAVERNAH

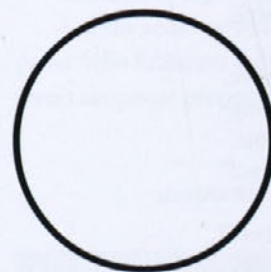
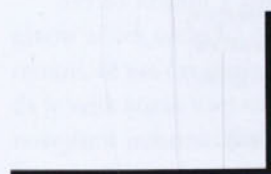
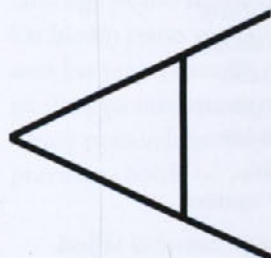
Vabimo vas, da
NOVO LETO 2016
pričakate v dobri družbi sovaščanov
v prenovljenih kavernah.

- OB 21:00   **PRIČETEK SILVESTROVANJA**
- OB 22:00   **SILVESTRSKA KMEČKA VEČERJA (KLOBASA+ZELJE)**
- CEL VEČER   **ZABAVNI PROGRAM;**
PLES – GLASBA ZA VSE OKUSE,
ZABAVNE TOČKE
PRESENEČENJA
- OB 24:00   **SKOK V NOVO LETO S ŠAMPANJCEM V ROKI**
- PO POLNOČI   **MEDSEBOJNO OBDAROVANJE Z ŽREBOM DARIL**
(vsak udeleženec prinese darilo v vrednosti 5 eur)

PRISPEVEK POLNOLETNEGA UDELEŽENCA 5 EUR

VABLJENI STARI IN MLADI

DECEMBER 2015

UVODNIK

- 2 O ti ljubi slovenski jezik

AKTUALNO

- 3 Kaj smo naredili
4 Župnijski pastoralni svet v letu 2015
5 Praznovanje 30-letnice gasilskega društva v Zavraticu
6 Strokovna ekskurzija operativnih članov PGD Zavratac v Belo Krajino
7 Gasilska mladina v letu 2015
8 Miklavževanje v Zavraticu
9 Srečanje starejših in bolnih
9 Srečanje zakonskih jubilarcev 2015
10 Sprememba v vrhu kulturnega društva

EKOLOGIJA

- 11 Spomladansko cepljenje sadnega drevja

KULTURA

- 16 Indijanci v Zavraticu
17 Urhova nedelja: Po poti naših svetnikov

ČEZ PLANKE

- 18 Na Triglav z zavraško odpravo
19 Trgatev in martinovanje v Zavraticu

IZ ZGODOVINE

- 20 Stari besednjak

ŠOLSKE STRANI

- 23 Knapi pripovedujejo
24 O varnosti nikoli ne vemo dovolj

POEZIJA

- 28 Tomaž Šalamun

JEZIKOVNI KOTIČEK

- 29 Sprejemanje literarnih besedil v različnih skupinah dijakov

PEČEMO

- 32 Suhe slive s čokolado

RAZVEDRILO IN PROSTI ČAS

- 31 Nekaj malega o tem kaj človek počenja ponoči
33 Ledik-oženjeni
34 Še nekaj šal za na konec

OGLAR – glasilo Kulturnega društva Zavratac
Leto 2015, številka 27

Izdaja Kulturno društvo Zavratac
Predsednik društva Gašper Rejc
Uredil Gašper Rejc
Naklada: 150 izvodov
Glasilo je na voljo brezplačno.

O TI LJUBI SLOVENSKI JEZIK

JANKO RUPNIK

Slovenci se očitno ne moremo pohvaliti, da smo kakšni vneti narodnjaki, vedno smo pripravljeni na uslugo tujcu, posebno še kar se tiče slovenskega jezika, se na vso moč trudimo, da bi mu kaj povedali v njegovem, tujem jeziku. Tudi včasih menda ni bilo nič drugače. Zgodovinar Dr. Josip Gruden je v svoji knjigi *Zgodovina slovenskega naroda* zapisal, da so za časa avstro-ogrske monarhije po večjih slovenskih mestih govorili povečini v nemškem jeziku in da je bilo podeželje tisto, ki je ohranjalo slovenski jezik, čeprav v narečjih. V času okupacij naše dežele se je vsaj šolani sloj Slovencev boril za ohranjanje slovenskega jezika, tako v času Avstro-Ogrske, kot pozneje primorski del pod italijansko zasedbo. Spomnimo se duhovnikov in učiteljev, ki so bili preganjani prav zaradi narodne in jezikovne zavesti.

Naš pesnik France Prešeren je bil v času ponemčevanja velik borec za ohranitev slovenskega jezika. Takratno jezikovno stanje slovenskega jezika je upodobil v svoji pesmi "Orglar", kjer brani slovenski jezik pred nemškim, a v pesmi pove, da se nekateri "ptiči" rade volje naučijo drugega petja, le trmasti slavec vedno "svojo goni" in se ne da podučiti.

Kaj bi rekel Prešeren, če bi prišel nazaj v našo samostojno Slovenijo, ki se ponaša z njegovo "Zdravico" kot svojo himno. Zdaj nas na domačih tleh nihče ne sili govoriti v tujih jezikih, pa vendar se vsak dan srečujemo s pravo poplavo tujk, čeprav imamo za večino teh tudi lepe slovenske izraze. V to poplavo so padla vsa javna občila od časopisov do RTV hiš, ko včasih ob poslušanju ne veš, ali si na tako nizki stopnji izobrazbe, ali je predvajana pogovorna vsebina tako učena, da je neredko ne razumeš, ker je med besedami vstavljenih toliko tujk. Tudi uradni spisi niso nič boljši. Slovensko podjetje ni podjetje, če nima naslova v angleškem jeziku. Ali res nekdo izgleda tako učen, če polovico komentarja napolni s tujkami? Ko predvajajo intervju s kakšne osnovne "slovenske šole," mnogokrat najdemo med izrazi učencev krilatico v angleščini "ful de best" ali bilo je zelo "kul". Ali se na ta način učitelji slovenščine pohvalijo, kako so naučili svoje učence slovenskega jezika? Ali se res zavemo vrednosti svojega jezika šele takrat, ko ga začne tujec namerno teptati?

S širjenjem Evrope je postal angleški jezik nekako glavni jezik za splošno uradno sporazumevanje širom Evrope. Angleščino vsiljuje tudi področje računalništva. Če upoštevamo ta dva dejavnika, še ne pomeni, da ne bi lahko uporabljali čim več slovenščine tam, kjer je lahko. Kakor je dolgoletna avstrijska zasedba pustila svoj pečat s svojimi popačenimi nemškimi besedami v slovenskem narečnem jeziku, bo najbrž tudi sedanja uporaba tujk naredila škodo, zato se ne sramujmo materinščine, čeprav bi ob pogovorih morda zdeli malo manj učeni, bili pa bi Slovenci s svojim jezikom, kot se spodobi.

France Prešeren

ORGLAR

Popusti posvetno rabo
orglarček in gre vpuščavo,
tam prepevat božjo slavo,
svoje citre vzame s sabo.
Pesmi svoje med stoglasne
v gojzdu zliva tičkov kore,
od prihoda zlate zore,
dokler sonca luč ne ugasne.

Al veselje v srcu vtoni
sčasam mu za petje slavcov,
in vseh gojzda prebivavcov,
ker vsak svojo vedno goni.

On ob drugi si pomladi
zbere tiče mladokljune,
jim prebira svoje strune
in jih raznih pesmi vadi.

Kosa trdokljunsko dete,
od preljubga Avgušтина,
velkoglavega kalina
nauči pet pesmi svete.

Zmeram svojo goni slavček,
zmeram od ljubezni bije
srcu sladke melodije,
toži ga Bogu puščavček:

"Lej, kalin debeloglavec,
trdokljunast kos je svoje
pesmi pustil, lepši poje,
podučit ne da se slavec!"

Al Bog slavca ni posvaril,
le posvaril je puščavca:
"Pusti peti mojga slavca,
kakor sem mu grlo ustvaril.

Pel je v sužnosti železni
Jeremij žalost globoko;
pesem svojo je visoko
Salomon pel od ljubezni.

Komur pevski duh sem vdihnil,
ž njim sem dal mu pesmi svoje;
drugih ne, le te naj poje,
dokler de bo v grobu vtihnil."

KAJ SMO NAREDILI

SAMO KUŠČER, PREDSEDNIK SVETA KS ZAVRATEC

Če se ozrem na leto, ki se izteka, lahko rečem, da smo v okviru dejavnosti krajevne skupnosti naredili po eni strani kar precej, po drugi pa malo. Ničesar takšnega nismo napravili, kar bi bilo vidno že od daleč ali, kar bi zelo resno vplivalo na vsakdanje življenje. Dosegli pa smo kar precej manjših stvari, ki morda niso tako vidne, so pa (vsaj po mnenju sveta KS, ki se s tem ukvarja) vendarle dovolj pomembne. Majhne izboljšave pa so, konec koncev, praviloma boljše od velikih skokov.

Boljše informiranje

Ker so krajanji v anketi, opravljeni pred nekaj leti, kot glavni očitke svetu KS izrazili mnenje, da so premalo informirani, že ves čas skušamo to stanje izboljšati. Verjamemo, da je velik korak v tej smeri spletna stran KS Zavratac z naj-novejšimi informacijami, ki se tičejo vseh krajanov in celotne krajevne skupnosti, obvestili o pomembnih dogodkih in spremembah ter poročili o dejavnosti krajevne skupnosti. Na spletno stran smo vgradili tudi forum za krajanje, na katerem lahko kaj ponujajo ali kaj objavijo, kaj iščejo in podobno. Na spletni strani se lahko tudi povežete z nami ter nam pošljete vprašanja ali mnenja.

Spletna stran je dosegljiva na naslovu <http://mcidrija.si/zavratec/>. Veseli bomo tudi vaših mnenj o sami spletni strani in morebitnih predlogov za njeno izboljšanje.

Ceste in druge komunalne zadeve

S cesto samo se za sedaj še ni zgodilo nič novega, smo pa na željo krajanov dali postaviti tabli, ki na vseh v krajevno skupnost prepovedujeta promet tovornjakov s priko-

lico, s tem da je prevoz dovoljen do Zavrataca – torej je prepovedano le prečkanje celotne krajevne skupnosti, s čimer je bilo največ težav. Nova je tudi tabla na Kvarčelu, ki opozarja na križišče s stransko cesto, na katerega so nepozorni nekateri vozniki, ki kraja ne poznajo.

Pripravljene so tudi usmerjevalne table z navedenimi nekaterimi krajevnimi znamenitostmi. Postavljene naj bi bile v kratkem.

Uredili smo nov ekološki otok na mostu. Občina nam doslej ni odobrila postavitve ograjic okoli ekoloških otokov in nadstreškov nad njimi, ker naj bi še iskali dokončno rešitev za skupno občinsko politiko do ločevanja odpadkov. Če te rešitve ne bomo videli v dolednem času, bomo vztrajali pri ograjicah in nadstreških, da smetnjaki ne bodo preveč vidni in da bodo bolje zaščiteni.

Nov znak "na log". Foto: Gašper Rejc

KRAJEVNA SKUPNOST ZAVRATEC

Domov

Za krajanje

Zanimivosti

Galerija

Turizem

Kontakt

Povezave

Domača stran spletne strani. Vir: Internet

Dobili smo tudi betonske podstavke za vse preostale smetnjake, ki jih bomo v kratkem namestili na ustrezna mesta.

Postopno se ureja tudi prostor Pri koritu. Prav pred nedavnim je bila na vrhu škarpe zasajena varnostna živa meja. Naslednji koraki – mize, klopi, okrasne rastline in samo korito s tekočo vodo bodo narejeni čim prej, predvidoma naslednje leto.

Prazniki in praznovanja

Krajevna skupnost je izpeljala počastitev dneva sv. Miklavža z ustrezno prireditvijo ter obdarovanjem otrok in starejših krajanov.

Za konec leta pa organiziramo silvestrovanje, in sicer v »tradicionalnih«
prostorih Kavern. Za jedačo, pijačo in zabavo bo poskrbljeno. Podrobnosti si lahko preberete na plakatu na oglasni deski in na spletni strani. Vljudno vabljeni!

Srednje ali dolgoročno

Najpomembnejše vprašanje, s katerim smo se letos ukvarjali, je verjetno postavitve mrliške vežice za našo krajevno skupnost. Krajanom si že dolgo želijo mrliško vežico, premaknilo pa se je šele letos, ker jo je občina po zakonu dolžna zagotoviti do leta 2017. Sprva smo načrtovali graditev samostojnega objekta, ker pa ni kazalo, da bi to v

končnem času lahko dosegli, smo občini predlagali, da v te namene uredi enega od prostorov v stavbi župnišča. Hkrati smo občini tudi predlagali, da ob dogovoru s cerkvijo uredi še druge prostore v župnišču za potrebe krajevne skupnosti.

Glede tega vprašanja smo se pogovarjali tudi na zboru krajanov, na katerem je večina prisotnih podprla ta predlog. Popolnega soglasja med krajanom sicer ni, vendar boljšega predloga ni bilo.

Dolgoročnejša problematika, s katero smo se še naprej ukvarjali, je vprašanje obstoja (in razvoja) naše šole. Občini smo predlagali, da zagotovi jutranje varstvo in popoldansko podaljšano bivanje, da bi več staršev imelo možnosti svoje otroke šolati v domačem okolju. Doslej občina na to še ni pristala, mi pa tudi še ne mislimo odnehati.

Zadnje, kar velja omeniti, je pomoč športnemu društvu pri pridobivanju finančnih sredstev. V ta namen smo na pogovor povabili krajana iz Ledin, kjer že lep čas zelo uspešno črpajo sredstva, namenjena društvenim dejavnostim. Menimo, da je društvena dejavnost v naši krajevni skupnosti zelo dobra in zelo pomembna, zato nikakor ne gre spregledati nobene možnosti, ki je na voljo.

Za konec naj vsem krajanom zaželim vesel božič in srečno novo leto in – SE VIDIMO V KAVERNAH!

ŽUPNIJSKI PASTORALNI SVET V LETU 2015

SAMO ČUK

Župnijski pastoralni svet (ŽPS), že v novi sestavi, se je v letu 2015 sestel na 4 rednih sejah. Za vsako srečanje dobijo člani ŽPS vnaprej pripravljeno gradivo, ki služi za pogovor ob posameznih vprašanjih. Na podlagi lastnih izkušenj in izkušenj drugih se spontano porajajo ideje in predlogi za poživitev vere v župniji. Ob vprašanjih, kot so npr. poznavanje temeljev naše vere, izkušnje s Svetim pismom, osebna molitev, družinska molitev in še mnogo drugih vprašanj, se posamezniku in skupini zastavlja vprašanje, kaj lahko član ŽPS stori, da se posamezniku približa Sveto pismo, da bo postala moja molitev del mojega vsakdanjika.

V skupini je pogosto lažje odgovoriti na posamezna vprašanja. Izkušnje posameznikov porajajo nove predloge in ideje za izboljšanja kakovosti življenja v župniji.

Kratek pregled nekaterih poglobitvenih sklepov in predlogov.

- › Izvedli smo kratko analizo praznovanja praznika sv.

Urha in Angelske nedelje. Ugotovljeno je bilo, da sta bila oba praznika dobro obiskana. Tudi vse spremljajoče dejavnosti so bile dobro obiskane. Za to gre zahvala posameznikom, ki so se angažirali za organizacijo praznika in postrežbo, da je vse potekalo brez zapletov. K temu je pripomoglo tudi lepo vreme, ki je preko celega dneva popestrilo praznovanje, predvsem pa omogočilo, da so vse aktivnosti potekale nemoteno.

- › Izvolili smo po dva člana Župnijskega gospodarskega sveta (ŽGS). Po dva člana iz Zavrata in po dva člana z Medvedjega Brda.
- › Škofija Koper je z odlokom odločila, da bo v župnijah, ki so v so-upravi enega duhovnika, birmovanje izmenično enkrat v eni župniji oz. drugič v drugi župniji, in sicer za vse birmance iz obeh župnij. To pomeni, da lahko pričakujemo škofov obisk v posamezni župniji vsake štiri leta. Člani ŽPS so predlagali, da bi se župnije

ob priliki birmovanja še bolj povezale med seboj, ter skupaj pripravile praznik sv. Birme oziroma obisk gospoda škofa.

- › Tudi župnija Zavratac je po svojih močeh pomagala pri financiranju škofijskega arhiva v Koprju. Na praznik Vseh svetih je bilo darovanje pri obeh mašah, kjer so bila zbrana sredstva namenjena za kritje stroškov škofijskega arhiva.
- › Občina Idrija je ponudila možnost, da bi odkupila stavbo župnišča v Zavratacu. Občina bi stavbo ustrezno preuredila, in sicer tako, da bi bilo pritličje stavbe namenjeno mrliški vežici, prvo nadstropje župniji oziroma župnijskim dejavnostim, kot so na primer veroučna učilnica in drugi prostori, ki jih župnija potrebuje. ŽPS se je bil mnenja, da je treba glede prodaje ali oddaje stavbe župnišča povprašati za mnenje tudi ostale župljane.
- › Z Marijinim praznikom, 8. decembra, se pričinja Sveto leto božjega usmiljenja »obličje usmiljenja«. Na ta pra-

znik bo papež Frančišek z odprtjem svetih vrat odprl izredno sveto leto božjega usmiljenja. Sveto leto naj bi na primeren način obeležili tudi v naši župniji.

- › Nekateri člani ŽPS so se 14. 11. 2015 udeležili Škofijskega pastoralnega dne v Vipavi.
- › Predlog, da bi bili krsti v župniji samo dvakrat na leto, ni bil potrjen. Krsti bodo še naprej tako kot doslej potekali po dogovoru med župnikom in starši krščencev.
- › Odstranitev določenih dreves ob obzidju pokopališča v Zavratacu, ki s svojo razsežnostjo onesnažujejo bližnje grobove.
- › Prenova veroučne učilnice na Medvedjem Brdu.

Za konec še povabilo vsem župljanom. Vse vaše ideje, predlogi in spodbude, ki jih imate in bi želeli, da se stvari v župniji spremenijo, jih posredujte duhovniku ali enemu od članov župnijskega sveta, ki jih bo na to posredoval na skupnih srečanjih. Ne samo pohvale, tudi vaše graje in vaše izkazano nezadovoljstvo, bodo koristili reševanju problemov.

PRAZNOVANJE 30-LETNICE GASILSKEGA DRUŠTVA V ZAVRATCU

PRIMOŽ LESKOVEC

Veliko je že društev na Slovenskem, ki imajo pred 30 številko 1 pa vendar se tudi v 30. letih z dobro organiziranim društvom in delavnimi ljudmi, ki so pripravljeni nekaj storiti za družbo da narediti veliko. V 30. letih delovanja organizacije se zamenjajo generacije vodilnih in ostalih članov, nekateri celo prestopijo v veteranske vrste. V takem obdobju se lahko postavi zgledno urejeno gasilsko orodišče z dvorano in ostalimi potrebnimi prostori, zamenja več dotrajanih vozil, nabavi novo gasilsko vozilo in ostalo opremo za potrebe operativnih posegov, usposobi lepo število gasilcev, za določene specialnosti in čine itd. Vse to se je v prostovoljnem gasilskem društvu Zavratac skozi teh nekaj let tudi zgodilo, zato smo s ponosom v juliju praznovali kratek, a produktiven obstoj društva.

Praznovanje obletnice smo začeli 4. julija s slavnostno sejo. Povezovala jo je Darja Kogovšek, vse navzoče pa sta pozdravila in nagovorila predsednik društva David Kogovšek in predsednik gasilske zveze Idrija Marko Vehar. Sejo so s plesno točko popestrili učenci POŠ Zavratac. Na

seji smo podelili zahvale sosednjim društvom in drugim posameznikom, ki so bili zaslužni za ustanovitev društva ter priznanja za dolgoletno delo in plakete veteranov trem ustanovnim članom društva.

Slavje smo nadaljevali 18. julija z gasilsko parado, ki ji je sledila proslava in veselica z ansamblom Modrijani. Prireditve je povezovala radijska moderatorka Jana Jenko. Med gosti uradnega dela so bili predsednik in poveljnik severnoprimorske regije Marjan Stres in Stanko Močnik, župan občine Idrija gospod Bojan Sever ter predsednik in poveljnik Gasilske zveze Idrija Marko Vehar in Boris Peternelj. Parade s proslavo se je udeležilo veliko domačih gasilcev in gasilcev iz sosednjih društev, v veliko veselje pa nam je bilo gostiti tudi naše kolege iz prostovoljnih gasilskih društev Studenec in Tremošnice. Pri nas so bili na obisku od 16.7. – 19.7. Naj omenim, da so v vrstah gasilcev iz Studenca tudi krajani Zavrataca na Dolenjskem, med gasilci iz Tremošnic pa krajani Zavrataca na Češkem, katere smo skupaj s Studenčani obiskali maja letos. Za popestritev uradnega dela prireditve je poskrbela Golaž godba iz Logatca. Tudi na proslavi

Praporji Studenca, Tremošnic in Zavrataca. Foto: Jana Leskovec

Gasilska s PGD Studenec in SDH Tremošnice Foto: Primož Leskovec

smo podelili zahvale ustanovnim in zaslužnim članom ter vsem, ki so pripomogli k razvoju društva, Gasilska zveza Idrija pa je podelila priznanja GZ Idrija zaslužnim članom in društvu ob jubileju.

30. obletnico smo proslavili ter zaključili v prijetnem vzdušju in upamo, da bo v tem duhu društvo praznovalo tudi nadaljnje jubileje.

V službi ljudstva, na pomoč!

STROKOVNA EKSKURZIJA OPERATIVNIH ČLANOV PGD ZAVRATEC V BELO KRAJINO

PRIMOŽ LESKOVEC

Tako kot vsako leto smo se tudi letos v začetku decembra z gasilci odpravili na strokovno ekskurzijo. V soboto, 12. 12. kmalu po sedmi uri zjutraj smo se z ekipo petnajstih gasilcev podali na pot proti Beli Krajini.

Poleg krajšega postanaka na Ljubljanskem Barju, smo se za malce daljši postanek z malico ustavili v vasi Otok pri Metliki. V tej vasi, tik ob glavni cesti, sredi njiv stoji mogočno letalo DC-3, v spomin na vojaško letališče med 2. svetovno vojno. S tem in podobnimi letali so zavezniki dostavljali humanitarno pomoč in na varno prevažali otroke, ženske, starejše ljudi in ranjene vojake. Naslednja postaja je bila v centru Metlike in sicer Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča. Prijazna vodička nam je najprej predstavila zgodovino gasilstva na Slovenskem, potem pa smo si skupaj ogledali zanimivo zbirko gasilske opreme, najstarejših ohranjenih dokumentov itd. Po ogledu muzeja je sledil malce manj strokovni del ekskurzije. Obiskali smo vinogradiško kmetijo Jožefa Prusa - štirikratnega vinarja leta, v Krmačini tik ob Hrvaški meji. Kot se za ogled kleti spodobi, smo bili deležni degustacije vrhunskih vin, na mizi pa seveda ni manjkala niti Belokranjska pogača. Z dobrim okusom na jeziku smo se s Krmačine zapeljali do vasi Lokvica, na kmečki turizem Matkovič. Na pragu domačije sta nas pričakala gospodar Janez s »ta kratko« dobrodoščilo in go-

spodinja Duška, z ravno pečeno pogačo. Po obilnem kosilu pa smo se za konec ustavili še pri kolegih gasilcih v PGD Suhor. Člani društva so nam razkazali orodišče in na novo urejeno zidanico v lasti društva, kjer smo bili spet deležni domačih dobrot, katere smo dobili še za na pot.

Domov smo se vrnili v večernih urah, ker pa se nam je zdel dan »prekratek« smo se v domu povesečili še pozno v noč. Fotografije ekskurzije in tudi drugih dogodkov skozi celo leto si lahko ogledate na Facebook strani društva: <https://sl-si.facebook.com/PGDZavratac>

V imenu PGD Zavratac želim vsem krajanom lepe praznike in sreče v prihajajočem letu!

Foto: Arhiv društva

GASILSKA MLADINA V LETU 2015

JURE LESKOVEC

Leto 2015 se je za gasilsko mladino začelo že zelo zgodaj. Prvi sestanek mentorjev gasilske mladine je bil 15. januarja, kjer smo sestavili ekipe mentorjev za vse tri kategorije in naredili načrt dela za leto 2015.

Prvo tekmovanje nas je čakalo 28. februarja v Zavrtaču, in sicer Kviz gasilske mladine. Mentorji smo bili poleg učenja mladine zadolženi tudi za organizacijo. V Zavrtaču se je za uvrstitev na regijsko tekmovanje potegovalo 29 ekip iz celotne Idrijske občine. PGD Zavrtačec je zastopalo 6 ekip, 3 ekipe so se uvrstile na regijsko tekmovanje. Na regijsko tekmovanje iz kviza v Dobrovem so se udeležile ekipa pionirjev, ki so dosegle 1. mesto, ekipa mladincev, ki so bili prav tako prvi ter ekipa pripravnikov, ki so bili drugi. Na regijskem tekmovanju so se na 3. mesto povzpeli le pripravniki. Na državno tekmovanje pa se žal ni uvrstila nobena ekipa. A vseeno pohvale vsej gasilski mladini iz Zavrtača, ki je pokazala, da veliko ve o gasilstvu!

Mladi gasilci so tudi letos domov prinesli kar nekaj odličij. Foto: Jure Leskovec

30. maja smo se z osmimi ekipami odpravili na gasilski orientacijski tek v Ledine. Ekipe so se odrezale odlično in tako domov prinesle pet pokalov. Tri ekipe so se uvrstile na regijsko tekmovanje, ki ga je organiziralo PGD Planina Čeplez - GZ Cerčno. Ena ekipa se tekmovanja žal ni mogla udeležiti, ostali dve pa nista posegli po najvišjih mestih. Žal se nobena ekipa ni udeležila državnega tekmovanja. Tako se je za mladino z regijskim tekmovanjem dne 5. 9. 2015 zaključilo tekmovalno leto.

Gasilska mladina na tekmovanju v Ledinah. Foto: Jure Leskovec

Mladina vse leto ni le tekmovala, temveč se je udeleževala tudi drugih prireditev in srečanj. Tako se je udeležila Florijanove procesije na Medvedjem Brdu, skupaj s člani je sodelovala na paradi ob 30. obletnici obstoja društva PGD Zavrtačec. Osem mladih gasilcev pa se je v spremstvu Metke Lazar udeležilo izobraževalnega tabora mladih gasilcev v Puntizeli, ki je potekal med 20. in 25. julijem.

Ob koncu leta bi se zahvalil mladini, da si je vzela čas za gasilstvo in s tem pridobila nekaj znanja za nadaljnje življenje. Zahvalil pa bi se tudi celotni desetčlanski ekipi mentorjev, ki je svoj prosti čas namenila mladim, ter jih učila gasilskih veščin.

Na leto 2015 gledamo z zadovoljstvom, v novem letu pa se že veselimo novih izzivov!

NA POMOČ!

MIKLAVŽEVANJE V ZAVRATCU

DARJA KOGOVŠEK

Miklavžev večer nosi v sebi pričakovanje majhnih in velikih otrok. Nemara je to najlepši dan v letu. Zato se je zanj vredno in potrebno potruditi. Ker je večer skrivnosten, ostane očem skrit tudi trud in čas posameznikov, ki omogočajo, pripravljajo in sodelujejo na prireditvi Miklavževanje v Gasilskem domu Zavratac. Srečanje krajanov s sv. Miklavžem, tremi angeli in dvema hudičkoma je potekalo 5. 12. 2015 ob 17.00. Pred prihodom Miklavža so nam učenci PŠ Zavratac skupaj s petim razredom zaigrali igrico z naslovom Kako napisati pravljico, avtorice Anje Drobnič.

sploh ni ustrašilo. Celo stisnilo se je k njemu. Leva je jagnje tako ganilo, da ni imel srca, da bi ga požrl. Zagodrnjal je, pobožal malo jagnje in lačen čakal, da mu prinesejo drugo hrano. Lev je moral premagati samega sebe, da ga ni jagnje premamilo. Tako je dokazal, da je zares močan. Če bi se vsak premagal in vzel le toliko denarja, kot mu pripada, bi ga za vse ostalo dovolj. Če bi se otroci premagali in dlje časa pustili počivati svoj računalnik, bi jim dovolj časa ostalo za igro. Če bi se ljudje premagali in večkrat pohvalili drug drugega, bi bil svet tako čudovit. In če bi se vsi zamislili in poskrbeli za našo Zemljo, tako da je ne bi obmetavali z od-

Otroška dramska skupina nam je zaigrala pravljico. Foto: Robert Rijavec

Zavratačani smo bili tudi letos očitno pridni. Foto: Robert Rijavec

Ali lahko dvignete zaboj jabolk? Torej ste močni. Ali lahko z mislimi premagate samega sebe? Torej ste zares močni! Preberite si basen:

»Nekega dne so levu v kletko za kosilo pripeljali jagnje. To jagnje je bilo tako neboljano in nevedno, da se leva

padki, bi bil svet ne samo čudovit, ampak tudi čist.«

Otroci so v igrici napisali novo pravljico. Ali se bomo ljudje res spremenili, pa je odvisno samo od nas. Sami smo namreč gospodarji svojih src in možganov.

SREČANJE STAREJŠIH IN BOLNIH

IRENA LUKAN

Tudi letos v septembru je prišel čas za naše 9. srečanje v cerkvi sv. Urha.

Vreme je bilo kot naročeno, tako, da ni bilo izgovorov za neudeležbo.

Na začetku svete maše smo pozdravili vse, ki so prišli, da se skupaj pripravimo in zahvalimo za vse dni, se srečamo s prijateljem, sosedom, znancem.

Veselo druženje po „taresnem“ delu srečanja. Foto: Irena Lukan

Srečanje smo pripravile sodelavke Karitas, na koru pa so nas razveselile pevke in organistka Andreja. Sveto mašo je daroval župnik Bogdan, ki nas je z besedo in energijo še bolj povezal med seboj in z Bogom. V cerkvi je bilo čutiti prošnje, zahvale, toplino, ki se čuti le, če jo imamo v srcu in v ljudeh, ki so okrog nas. Med mašo je bilo maziljenje na željo posameznika.

Po končanem srečanju pred tabernakljem smo se odpravili v župnišče, kjer smo se okrepčali za naše naslednje podvige - petje, šale, klepet, smeh...

Letos je bilo 20 udeležencev s spremljevalci in spremljevalkami.

Kdor ni prišel, mu je lahko žal. Do naslednjega srečanja zberite pogum, se dogovorite za prevoz s svojci ali s prostovoljkami, pa se srečamo drugo leto še v večjem številu.

Lušno bo!

SREČANJE ZAKONSKIH JUBILANTOV 2015

JANA LESKOVEC

Izkušnja nas uči, da ljubezen ni v tem, da si dve osebi gledata v oči, temveč da gledata v isto smer. (Antoine de Saint Exupery)

Ljubezen, zaupanje, vztrajnost in vera v skupno življenje, nas je združilo, da skupaj praznujemo in se poveselimo. V nedeljo, 25. 10. 2015, smo se zbrali zakonski pari, ki v tem koledarskem letu praznujemo okroglo obletnico poroke. Spomin na poročni dan je letos obeležilo šest parov: Marija in Hendrik, Melita in Matevž, Irena in Lojze,

Adreja in Marko, Maja in Andrej ter Jana in Primož. Praznovanje se je začelo v naši župnijski cerkvi, kjer smo obnovili poročne zaobljube in jih po 5., 10., 20. in 40. letih ponovno prebrali pred svojimi najbližjimi. Po končanem bogoslužju smo se zbrali v kašči pri Možinatu, kjer smo ob prijetnem glasu Jankove harmonike obudili spomine, se nasmeljali in se podprli ob domačih dobrotah.

Skupno smo sklenili, da se čez pet let spet snidemo.

Jubilanti, zbrani v Možinatovi kašči. Foto: Jana Leskovec

SPREMEMBA V VRHU KULTURNEGA DRUŠTVA

GAŠPER REJC & ŽAN MENEGATTI

Novo & staro vodstvo. Foto: Robert Rijavec

Po dolgotrajnem in uspešnem delovanju je od funkcije predsednika KD Zavratac odstopil Tomaž Mivšek, in kar nekaj časa je preteklo, preden smo se člani društva dogovorili, kako bo šlo naprej. Člani KD-ja smo se naposled odločili za temeljito prenovu in pomladitev društva. Za funkcijo novega predsednika sem bil predlagan jaz, Gašper Rejc, za podpredsednika pa Žan Menegatti. 7. novembra sva bila izvoljena na občnem zboru društva. Okvirno smo sestavili program za prihajajoče obdobje, in sicer smo delovanje društva razdelili na posamezne sekcije: Literarna, glasbena, likovna in dramska sekcija. Pri tem

velja omeniti, da je po novem del kulturnega društva tudi otroški pevski zbor, in sicer spada pod glasbena sekcijo. Za zdaj je naš glavni cilj izpeljava projektov, ki so že utečeni. Upamo pa, da bomo dodali tudi kakšen nov projekt, da še dodatno popestrimo kulturno dogajanje v Zavratacu.

V vodstvu društva upamo, da bo naše delovanje uspešno in zanimivo za krajanje. Sprejemamo kakršnekoli predloge in ideje o vsem, kar se tiče društva.

Vesele praznike!

SPOMLADANSKO CEPLJENJE SADNEGA DREVJA

TOMAŽ MIVŠEK

Čeprav smo še sredi zimskih mesecev, je prav, da nam misli uhajajo k pomladanskim opravilom v sadnem vrtu. Tako nam morda meseci ne utečejo in smo na cepljenje sadnega drevja pripravljani. Uspešnost cepljenja sadnega drevja pa bo toliko bolj uspešna.

Cepljenje je postopek, ki omogoči, da s spojitvijo cepiča in podlage kombiniramo lastnosti dveh sorodnih rastlin. Če cepimo denimo jablano, s cepičem ohranimo lastnosti sorte, s katere smo odrezali poganjek zanj, z izbiro podlage pa drevo prilagajamo ravnim in podnebnim razmeram in načinu oskrbe. Tako je na primer od izbire podlage odvisna velikost odraslega drevesa. Lahko gre za sejanec, ki zraste iz pečke, ali vegetativno razmnoženo podlago. Cepiti je mogoče na rastočo, ukoreninjeno podlago, ali kot se pravi v žargonu, za mizo. Drugi način se uporablja v drevesnicah, v katerih imajo podlage pred cepljenjem čez zimo shranjene v primerno vlažnih in hladnih razmerah, ali če kupimo tako podlago.

Cepljenje bo uspelo, če se bo pri spojitvi obeh prezeznih delov zeleni del ali kambij pri cepiču prekril z zelenim delom ali kambijem podlage. Kambij je plast celic med lesom in lubjem, po kateri se pretakajo hranila. Če sta dela pravilno združena, se kmalu začne tvoriti novo tkivo, ki pripomore k temu, da se začne rana ali mesto rezi zaraščati. Ker se morata podlaga in cepič tesno prilegati, je pomembno, da sta površini čim bolj gladki. Za to potrebujemo zelo oster cepilni nož. Da cepljenega mesta ne bi okužili, se rezi ne smemo dotikati, tudi nož (ali pri debelejših rezih žaga), morata biti čista.

Pri vseh načinih cepljenja je pomembno, da spoj cepiča in podlage utrdimo z vezivom (s trakovi elastike, PVC-folije, močnim izolirnim trakom ali vrstico) in vsa neprekrta ranjena mesta natančno premažemo s cepilno smolo. Vse preveze razen elastike, ki na soncu kmalu razpade, po 2-4 mesecih odstranimo, da se ne bi zažrle v tkivo. Cepilna smola prepreči izsušitev rastlinskih sokov. Prednost sodobnih cepilnih smol je, da vsebujejo fungicide in razkužijo ranjena mesta. Smole na bazi čebeljega voska v primerjavi z njimi niso elastične in rade razpokajo.

Čas spomladanskega cepljenja

S spomladanskim cepljenjem sadnega drevja lahko pričnemo v času, ko so drevesa že v soku, rečemo da so muževna. Pravi čas za to opravilo je v mesecu marcu in aprilu ter zgodaj v maju. Takrat lubje zlahka ločimo. Cepimo lahko že pred cvetenjem, ali pa v času cvetenja.

Nabiranje in skladiščenje cepičev

Cepiče nabiramo v času mirovanja drevja. Januarja v lepem vremenu, ko ni premrzlo, nabiramo cepiče koščičarjev, februarja pa pečkarjev. Režemo jih z osvetljenih delov krošnje, izberemo pa zdrave, lepo dozorele in za svinčnik debele enoletne poganjke. Poganjki s cvetnim nastavkom za cepljenje niso primerni, zato jih pri sortiranju izločimo. Poleg tega morajo biti lepo dozoreli in rjavi oz. rdečkasti pri nekaterih vrstah koščičarjev, nikakor pa ne zeleni. Vodni poganjki z bujno pokončno rastjo niso primerni za pripravo cepičev, saj imajo slabše razvita očesa. Najboljši brsti so običajno v srednjem delu poganjka. Shranimo jih na hladnem, vlažnem prostoru, kot so kleti, pesek in zemlja v senčni legi, kamor ne posije sonce za hišo ali z vrečko celo v domač hladilnik. Važno je, da cepiče zavijemo v vlažen papir ali cunj, da ohranijo vlažnost. Pomembno je, da do cepljenja ostanejo v mirovanju in se ne izsušijo. Paziti moramo, da se med prenašanjem ali skladiščenjem cepiči ne poškodujejo, brsti morajo ostati nepoškodovani.

Načini cepljenja

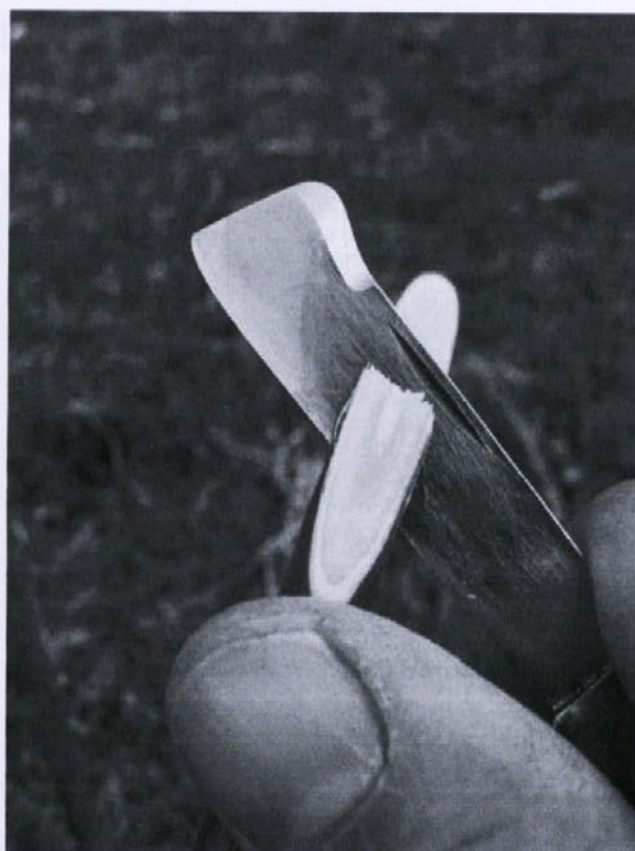
Strokovni krogi priporočajo dva načina cepljenja: **angleško kopulacijo** in **cepljenje za lub**. Poznamo pa tudi načine, kot sta: žlebičkanje in **cepljenje v razkol**.

Na povezavi si lahko ogledate video o spomladanskem cepljenju: <http://zelenisvet.com/spomladansko-cepljenje-sadnega-drevja/>

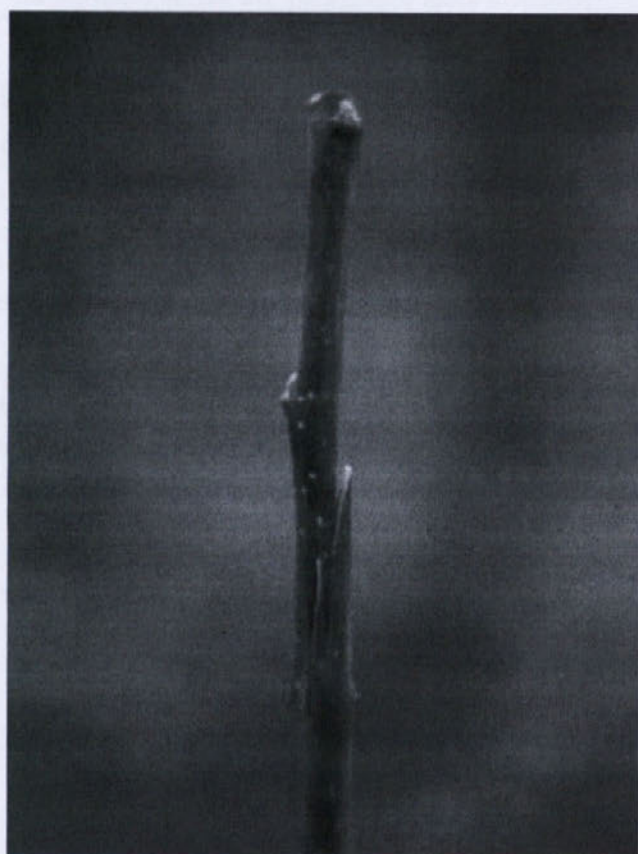
Angleška kopulacija (daje najboljše rezultate spomladanskega cepljenja) je cepljenje z jezičkom ali zarezo. Vejico, ki jo cepimo, odrežemo pod kotom. Na podlagi (približno na tretjini pod vrhom, zarežemo jeziček navzdol v globino, kakor bo velika zareza pri cepiču. Vzamemo še cepič, približno enake debeline, kot je podlaga, zarežemo enako dolg rez, kot smo ga pred tem na podlagi. Cepič naj bo dolg samo toliko, da bosta na njem dve očesci, višek odrežemo proč. Zopet naredimo zarezo ali jeziček navzgor, tokrat na cepiču, in ga spojimo s podlago. Na podlagi naredimo zarezo navzdol, na žlahtnem delu – cepiču pa navzgor. Dela nato spojimo. Podlago in cepič (cepljeno mesto) povežemo z izolirnim trakom, ter konec cepiča zamažemo s cepilno smolo, da preprečimo izhlapevanje. Ta način lahko uporabimo tudi v primeru, kadar je cepič ožji od podlage.

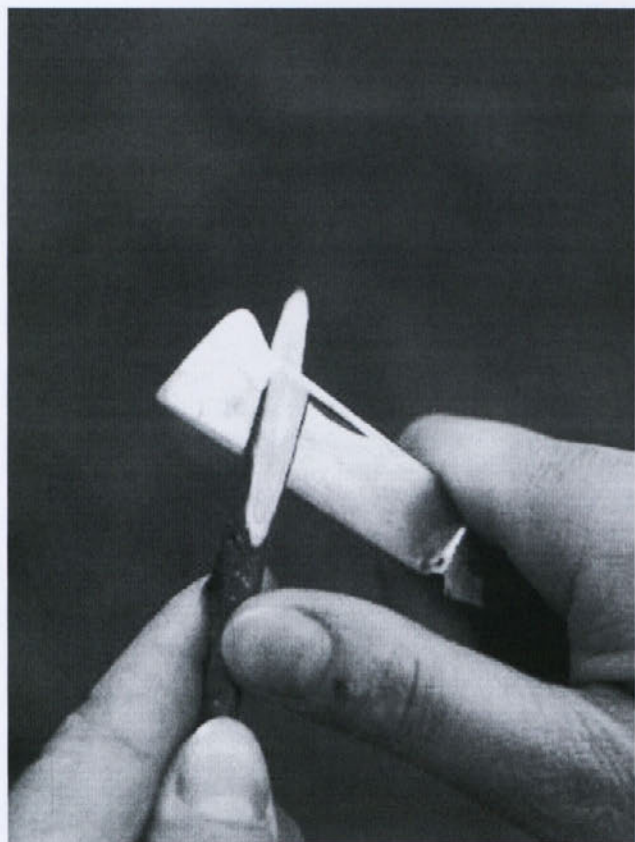
Angleška kopulacija – stranski rez (zareza podlage)

Angleška kopulacija – stranski rez (zareza cepiča)

Spojen cepič s podlago po načinu angleške kopulacije s stranskim rezom.

Fotografije angleške kopulacije

Navadna kopulacija poteka enako, vendar pri njej poševna reza cepiča in podlage združimo brez jezička.

Cepljenje za lub uporabimo v primeru, ko je drevo muževno, ko je sok v drevesu in lahko ločimo lub od lesa. Podlago odrežemo pravokotno in potem naredimo z nožem po dolžini zarezo v lub. Pri cepljenju za lub se cepič s poševno rezjo vstavi za lubje drevesa, ki ga obojestransko odmaknemo od lesa vzdolž prerezanega lubja. Cepič je pri tem načinu cepljenja ožji od podlage. Cepič zarezemo poševno tik pod očesom in pustimo dve očesci. Vstavimo za lub, stisnemo in povežemo z izolir trakom. Dobro zategnemo. Precepimo lahko debelejšo vejo ali manjše drevo. Izberemo dva do tri cepiče, na različnih mestih ter jih vstavimo za lub. Po cepljenju rano in vrhove cepičev zamažemo s cepilno smolo.

Če je lubje debelo, se odlično obnese **enostransko cepljenje za lub**, razširjeno pri Srbih, pri katerem gre vzdolžna rez cepiča pod odmaknjeno lubje le na eni strani vzdolžne zareze v skorji, s tkivom lubja pa se stika druga vzdolžno odrezana ploskev cepiča, v prerezu pravokotna na tisto, ki se stika s plastjo pod lubjem.

Cepljenje za lub

Cepljenje za lub

Cepljenje za lub z več cepiči

Žlebičkanje

Žlebičkanje, je način cepljenja, ko se v lubje v klin odreže žlebiček v obliki črke V oz. pravega kota. Prilegajoče se oblike je cepič, vzdolžno odrezan z dveh strani. Za nezkušene se zdi ta način najpreprostejši, vendar je po zagotovilu strokovnjaka cepič zelo težko prirezati v prilegajočo se obliko.

Cepljenje na razkol

Cepljenje na razkol

Vejico – podlago odrežemo pravokotno in jo razmaknemo na polovici. S tem nastane kar velika rana po sredini vejice - razkol. Vzamemo cepič, ga odrežemo na obeh straneh, tako kot pri prejšnjih načinih. Cepiča na zarezi ne smemo prijemat, pustimo mu dve očesi ter ga vstavimo na eno stran podlage, da se del cepiča stika z lesom za lubjem. Vejico – podlago močno stisnemo in zavežemo z izolirnim trakom. Precej veliko rano zamažemo s smolo. Če vejica

stoji pokončno, lahko vlaga vdre v rano ter povzroči gnitje, zato tega načina ne priporočajo, je pa mogoč.

Precepljenje drevesa na novo sorto

Najpogostejši razlog za precepitev drevesa na novo sorto je, da nam stara ni všeč. Zanj je čas, ko drevje cveti. Vejice, primerne za cepljenje, pripravimo pozimi, takrat tudi odrežemo drevo pet centimetrov nad zelenim mestom cepljenja. S tem poskrbimo, da se bodo sokovi, ki tečejo iz rane, do cepljenja že umirili. V nasprotnem primeru bi premočan pritisk sokov skozi rano velikega premera cepiče celo izrinil. Pritisk sokov ošibimo tudi tako, da pod mestom cepljenja ohranimo dve veji stare sorte. Izrežemo ju lahko naslednje leto.

Pred cepljenjem rez obnovimo na nižjem mestu. Okrog oboda prerezanega debla ali veje vstavimo več cepičev, jih dobro povežemo s trakom ali vrvico ter vse rane zamažemo s smolo. Smolnati premaz čez kak dan preverimo in če skozenj pronicajo sokovi, ga obnovimo. Precepljeno mesto zaščitimo z obokom iz ukrivljene šibe ali žice, na katerega lahko sedijo ptice. Tako ne poškodujejo novega poganjka. Ko iz očes na cepičih zrastejo poganjki, najmočnejšega

usmerjamo v vrh, vse preostale pa upogibamo v vodoravno lego za ogrodne veje. Do konca jeseni lahko poganjki zrastejo tudi do dva metra.

Glede na debelino lubja – čim starejše je drevo, debelejšje je – izberemo način cepljenja oziroma obliko cepiča. V poštev prideta dva načina cepljenja: za lub in žlebičkanje.

V naslednji številki bomo bolje spoznali tehnike cepljenja v poletnih mesecih. Pa dober prijem cepičev!

Viri:

- <http://www.slonep.net/vrt-in-okolica/drevo-in-grm/novice/januarja-in-februarja-je-cas-za-nabiranje-cepicev>
- <http://zelenisvet.com/spomladansko-cepljenje-sadnega-drevja/>
- <http://drevsnica.lj.kgzs.si/precepljanje.htm>
- <http://www.deloindom.si/tezave-nasveti/cepljenje-sadnega-drevja-cas-ko-je-les-v-soku>

INDIJANCI V ZAVRATCU

ANDREJ IN MAJA MIVŠEK

"Počutim se, kot bi se v mojem srcu borila dva volkova," reče ded svojemu vnuku. "Prvi volk je jezen, maščevalen, ljubosumen in nasilen. Drug volk je ljubeč, sočuten, srečen in prijazen."

"In kateri volk bo zmagal?" vpraša vnuk.

"Tisti, ki ga bom hranil," odgovori ded. (Indijanska modrost)

„Indijanci“ s ponosno razstavljenimi izdelki. Foto: Maja Mivšek

Na letošnji poletni likovni delavnici, ki jo vsako leto organizira Kulturno društvo Zavratac, smo se dotaknili indijanske kulture. Tudi letos smo jo izvedli na Kmetiji Vrh, saj nas pravljичno okolje s konji in tipi šotori že samo popelje v skrivnostni svet Indijancev. Delavnica je ponujala otrokom in njihovim staršem sodelovanje pri štirih dejavnostih: izdelovanje lovilca sanj, spoznavanje indijanskih simbolov in njihovega pomena, slikanje in umetnost v naravi (land art). Ekipa fantov se je z velikim veseljem zapodila v gozd in v treh urah nabiranja, sekanja in sestavljanja je nastala »hiška« na drevesu, sproti pa so si izdelali še kopja in loke (za vsak slučaj). Večina otrok se je

naprej lotila slikanja in izpod čopičev, pa tudi dlani, prstkov in stopal naših najmlajših, so nastale nekoliko abstraktne umetnine (na papirju in koži). Največje zanimanje je vzbudilo izdelovanje lovilca sanj. Potek izdelave smo prikazali kar na starem, polomljenem, šolskem hula-hop obroču, ki se je kmalu preoblekel v orjaški lovilec sanj. Tudi najmlajši so si želeli delati s pisanimi vrvicami, kroglicami in peresi, zato smo jih zaposlili z izdelovanjem indijanske ogrlice. Tako je sobotno dopoldne kar prehitro minilo, srečnega in prijaznega volka smo nahranili do roba, tistega jeznega pa samo malo (takrat, ko je gostiteljica Erika prinesla bombone).

URHOVA NEDELJA: PO POTI NAŠIH SVETNIKOV

EVA DRMOTA

Pevski zbor v akciji. Foto: Robert Rijavec

Kadar se odrasli utrudijo, na pomoč priskočijo otroci. Foto: Robert Rijavec

Vsako prvo nedeljo v juliju naš zbor nestrpno pričakuje in se nanjo vedno dobro pripravi. To je namreč dan, ko goduje naš farni zavetnik, sveti Urh. Letos je bilo praznovanje tega dne prav posebno, saj smo skozi pesem in igro predstavili nekaj svetnikov, ki bivajo v naši cerkvi in nas varujejo. Mešani pevski zbor župnije Zavratac s solisti in Otroško-mladinski pevski zbor župnije Zavratac sta združila moči skupaj s čudovitimi instrumentalisti in tako smo vas s čudovito glasbo popeljali po poti svetnikov. Na orglah se je izkazala Lea Zajec, na kontrabasu Miha Červ, na cajonu Mateja Gladek in na kitari Luka Jerman. Scenarij so napisale Andreja Kržišnik, Andreja Kogovšek in Mateja Rupnik, ki je prevzela tudi celotno režijo in se pri tem odlično izkazala. Prizore so odigrali naši mlajši in starejši člani župnije Zavratac in nam s tem predstavili življenje in delo nekaj svetnikov. Skozi celotno zgodbo nas je popeljala krasilka cerkve, ki je brisala prah s svetnikov in pripravljala cerkev za praznik sv. Urha. Sprva je obrisala prah z Antona Puščavnika, zavetnika vseh domačih živali. Ko je Anton zaslišal glas, ki mu je rekel: »Ako hočeš biti

popoln, pojdi, prodaj kar imaš in daj ubogim, in imel boš zaklad v nebesih«, je tako tudi storil, svoje imetje je razdelil med uboge in od takrat naprej živel v puščavi. Še posebno smo se posvetili Marijinemu oltarju in se spomnili na Jezusovo in našo mater, ki vedno gleda na nas in nas varuje. Pozabili nismo tudi na sv. Alojzija, zavetnika otrok in mladih ter ga prosili, da bi znal poslušati tegobe mladih, jih usmerjati in jim pomagati. Sv. Barbari, mučenki, ki nas varuje pred strelo in je zavetnica rudarjev, smo se priporočili za srečno zadnjo uro. Še poseben vtis pa je na nas naredila sv. Lucija, ki kljub nečloveškemu mučenju nikoli ni zatajila svoje vere. Sv. Lucija naj bi si v svoji trdni veri pred smrtjo iztaknila oči, zato dandanes velja tudi za zavetnico vida. Z vsemi zgodbami, ki smo jih slišali, so se nam svetniki še posebej približali in tako se jim priporočimo vsako nedeljo, ko se udeležimo bogoslužja in vedno, kadar se spomnimo na njih.

NA TRIGLAV Z ZAVRAŠKO ODPRAVO

PRIMOŽ LESKOVEC

Zavraška odprava na vrhu Triglava. Foto: Primož Leskovec

Konec avgusta smo se odzvali vabilu gorskega vodnika Milana iz Studenca na Dolenjskem in se s prijatelji iz dolenskega Zavrata in okolice podali na Triglav.

Odpravili smo se že v petek in se nastanili v Aljaževem domu v Vratih, kjer smo prenočili. Naslednje jutro smo si oprtali dobro naložene nahrbtnike ter odšli proti Luknji. V Luknji smo imeli krajši postanek za malico, da smo si nabrali moči za strm vzpon čez Plemenice. Pri skorajda navpičnem vzponu, kjer so nam bili v pomoč klini in »zajle«, so nam družbo delali tudi kozorogi. Že dodobra utrujeni (vsaj

nekateri) smo vrh Triglava dosegli približno ob pol treh popoldne. Po krščenju novih »osvojiteljev« Triglava, fotografiranju in malo daljšem počitku, smo sestopili s Triglava in se nastanili v planinski koči na Kredarici. Za nedeljo nam je ostal »le« še spust čez Prag, nazaj na izhodišče pri Aljaževem domu.

Pot je bila za nas »rekreativce« kar zahtevna, smo jo pa k sreči vsi uspešno prehodili in se srečno vrnili v dolino. Kljub temu, da smo bili v odpravi desetih mož le štirje pristni Zavračani, pa jo vseeno lahko štejemo kot prvo zavraško odpravo na Triglav.

TRGATEV IN MARTINOVANJE V ZAVRATCU

PRIMOŽ LESKOVEC

Martinova povorka skozi Studenec. Foto: Primož Leskovec

Tako je, tudi v Zavrvcu je vsako leto trgatve, vendar žal ne v našem Zavrvcu, temveč v dolenskem. Pri Rugarjevih (Zavrvec 10) imajo približno pet tisoč trt in letos smo pri trganju pomagali tudi »primorski« Zavrvcani. Na lep sobotni dan sredi septembra, je prišlo na vrsto obiranje Modre Frankinje. Ob delu smo izvedeli veliko novega o različnih sortah trt, vrstah vin in samih postopkih izdelovanja Cvička. Po obiranju do poznega popoldneva je sledila obilna pogostitev na Rugarjevi domačiji in kot se za tak dogodek spodobi, pokušina lanskega Cvička v zidanici. Ob dobri kapljici in harmoniki smo seveda tudi zapeli in dan se je hitro prevesil v noč.

Ker smo bili prisotni na trgatvi, smo se seveda morali udeležiti tudi Martinovanja. Osrednje dogajanje s povorko, tekmovanjem in veselico je bilo v bližnjem Studencu. Ko smo prispeli v Zavrvec, nas je že pričakala jedača, pijača in lepo okrašen traktor s prikolico, s katerim smo se udeležili povorke. V povorki je sodelovalo približno deset okoliških vasi z izvirnimi prikazi vinogradništva na traktorskih vpregah. Poleg vinogradnikov so v povorki sodelovale še mažoretke iz Sevnice in s hrvaškega otoka Lošinj s pihalnimi godbami, društvo kmečkih žena, na čelu povorke pa je bil prapor društva vinogradnikov Studenec. Po povorki nas je Rugarjev Marko zapeljal še na panoramsko vožnjo po Zavrvcu, nato pa smo se vrnil v Studenec, kjer se je naša

ekipa udeležila vinogradniških iger. Po igrah je sledila velika veselica z ansamblom Gadi in Dolenjci so zopet dokazali, da se znajo sprostiti na zabavi. Med veselico smo imeli tudi priložnost degustirati različna vina in ostale dobrote na razstavi v dvorani gasilskega doma.

Oba dogodka tako trgatve kot Martinovanje sta potekala v zelo sproščenem in gostoljubnem vzdušju, za kar gre velika zahvala vsem domačim na kmetiji Rugar.

Na zdravje!

Po trgatvi v Zavrvcu. Foto: Primož Leskovec

STARI BESEDNJAK

JANKO RUPNIK

Spet nadaljujemo s starim besednjakom, v katerem so zbrane besede iz našega narečnega jezika, bodisi da izvirajo kot popačenke iz tujih jezikov, predvsem nemščine, ali pa so tudi plod pogovornega slovenskega jezika. V pogovornem jeziku se veliko uporabljajo nadomestne besede, ki jih ljudje izumijo v svoji hudomušnosti, zaničevanju ali kot izraz svojega trenutnega razpoloženja in tako nastajajo novi ljudski izrazi, ki se potem udomačijo. Zato se srečujemo z veliko besedami, ki jim preprosto ne najdemo izvora.

- raufnk** – dimnik, beseda ima povezavo z nemško besedo "rauchen" - dim
- raufkamra** – prostor za dimljenje mesnih izdelkov, beseda ima povezavo z dimom in prostorom – kamra - komora
- raufnkirar** – dimnikar, spet povezava z dimom
- rašpa** – mizarska groba zubata pila – "rašpla", beseda je slovenska; "raspel," strugača – v nemškem jeziku
- robavs** – človek grobega vedenja – beseda je ljudska
- rovnca** – motika nasajena na dolgem toporišču za okopavanje poljščin, dobro jo poznamo, verjetno izhaja posledično iz besede rov, za kopanje rovov
- ravbar** – tat, plenilec, ravbar je bil tudi star priimek – Ravbar, Ravbarjev stolp, Ravbarkomanda, mogoče priimek izhaja od tatinskih plemičev s priimkom Ravbar
- rajsnedl** – risalni žebliček, beseda je verjetno delno nemška "nadel" - igla
- rajsat** – bremzat, zavirati, beseda je ljudska
- rantaha** – ponjava, star slovenski izraz za veliko gumirano pokrivalo
- rata** – obrok, uporaba n. pr. plačal sem prvo "rato" davka, izvor besede ni najden
- rajba** – dolga letev – leskova palica, beseda je verjetno ljudska
- ribsat** – nekaj pod pritiskom premikati po podlagi, ribsaš s stolom sem in tja, ljudska beseda
- ratati** – uspeti ali postati, nekaj mi je "ratalo" – uspelo, ali "ratal" postal je črn
- rajtat** – misliti, "rajtal" mislil sem da je tako, sicer pa je v povezavi z nemško besedo "reitung" - priprava
- rajža** – pot, potovanje, sicer pa izvira iz nemške besede "reise" - izlet
- razhabat** – izraz je verjetno iz pogovornega jezika, pome-
- ni nekaj povečati, za nekoga, ki se močno zredi, se velikokrat uporablja ta izraz, rečemo, da je postal "razhaban"
- rejčon** – lahko ročno orodje z dolgim rezilom, ki se uporablja za klešenje manjših vej, izraz bi morda lahko povezali z besedo "ročno"
- rom** – okvir, beseda je nemška, "rahmen" – okvir
- ror** – cev, iz nemške besede – "rohr" – cev
- rozar** – iz slovenske besede "ozara", graben, ki ostane pri oranju zemlje, ko se odreže zadnja brazda
- rucelj** – ročaj pri kosišču, beseda je verjetno popačenka slovenske besede ročaj
- rukzok** – nahrbtnik, beseda je nemška "rucksack"
- reklc** – suknjič, izvor besede ninajden, beseda je verjetno ljudska
- rejta** – reta – veliko rešeto, katerega mreža je narejena iz tankih leskovih letvic – "viter", beseda ima nemški izvor – "reitern" - rešetati
- regimontel** – dežni plašč, beseda je nemškega izvora – "regenmantel" – dežni plašč
- rigl** – preprost paličast zapah pri vratih, beseda pa je iz nemščine – "rigel" - zapah
- rifl** – preprosto orodje, kot velik glavnik s kovinskimi zobi, ki se je uporabljal za ločevanje lanenega semena od stebel, bilo je prvo orodje v postopku izdelave lanene preje, beseda je nemška – "riffel" – smukalo
- repačka** – star izraz za ponev z dolgim ročajem, izpeljanka iz besede rep
- repje** – rastlina, ki naredi na cvetovih ostre trde kljukice, otroci smo se obmetavali s temi cvetovi, ker so se prijemali za oblačila, izraz je verjetno iz pogovornega jezika
- regle** – regle rečemo, da je nekdo, ki veliko klepeta, regle – srednji spol – so tudi naprava, ki se uporablja namesto zvonjenja zvonov pri bogoslužju na velike dneve pred veliko nočjo
- rezirat** – briti se, ljudska izpeljanka iz besede rezati
- režanc** – podboj, ljudska beseda, morda ima kakšno povezavo z besedo "reža"
- ridof** – del vprežnega voza, ki omogoča, da se voz lahko krmari po cesti, beseda je verjetno vzročno povezana z besedo "rida" – "rajda," njen izvor pa ni najden
- rida** – ovinek, beseda je iz pogovornega jezika
- rihta** – v pogovornem jeziku obrok – prva "rihta" – prvi obrok, beseda je iz pogovornega jezika
- rihtat** – nekoga "rihtat" – nekoga usmerjati, voditi iz nemške besede "richtung" – smer

ringlni – uhan, nemška beseda "ringel" – obroček, krogec
ringlšpil – vrtiljak, seveda spet povezava s krogom, nekaj vrtečega se, le da je dodano še špil – iz nemščine "spiel" – igra

ritnsk – zadenjsko, zadenjsko se je umaknil, od ljudske besede "rit" – zadnjica

rajda – ima povezavo z že opisano "rido," samo malo drugačna izgovorjava besede

rajh – omet, izvor besede ni najden

rajnki – pokojni, beseda je iz ljudskega besednjaka

ranocelnik – starejši slovenski izraz za zdravnika, sestavljena beseda

racnije – zdravila, iz nemške besede "arznei" – zdravilo

rašpetin – daljnogled, izvor besede ni najden

rušt – v slovenskem pomenu ogrodje, ostrešje, verjetno povezano z nemško besedo "rüstig" – čvrst

samotež – ročno, če je voz vlekla vprežna živina, samokolnico peljemo ročno "samotež"

sakuranc – zavarovanje, star izraz za zavarovanje imetja pri zavarovalnici

sekular – cirkular – krožna žaga, najbližje je angleški besedi "circle" – krog

senti – bolezen žitaric – rja na klasju, s to besedo so označili tudi sitnega človeka, beseda izhaja iz pogovornega jezika

sovdi – denar, beseda je ljudska

sovra – del vprežnega voza, ki povezuje prednji in zadnji del voza, beseda je ljudska

spufan – utrujen, dotolčen, iz nemške besede "puffen" – butati, suvati

stržen – sredica pri drevju, beseda je ljudska

sk'b'c't – skobecati se – splaziti se čez ali na neko oviro, beseda je ljudska in tudi knjižno slovenska – kobacati

se je vrgel po očetu – pomeni, da ima njegov značaj

s kruhkom – pomeni nekaj težkega dvigniti ročno

stulen – zgrbljen, biti zgrbljen, izraz je ljudskega besednjaka

skončnk – čelna stranica postelje, izpeljanka iz besede končnica

smrkovc – žepni robec, ime je povezano z namenom uporabe – če je nekdo nahoden in mu teče iz nosa, rečemo, da je smrkav, kar rešimo z žepnim robcem

smrkav – biti smrkav, je že opisano v predhodni besedi, izraz je ljudski

spetka – siten človek, otrok ki je težko pri miru in se stalno spenja po nekem predmetu, izpeljanka iz besede "spenjati se"

stegniti se – je sicer knjižna beseda, v pogovornem jeziku pa

pomeni tudi zaničevalen izraz za umreti ali poginiti
suffirat – prišepetovati, pomočnica je igralcu na odru izza odra prišepetavala besedilo, mu je "suffirala" izvor besede ni najden

skrbc – prstni sklep – ljudska beseda

skopc – past – ljudska beseda

skomlati – tarnati – ljudska beseda

skulehat – pozdraviti se – ljudska beseda

slabovežn – šibak – izpeljanka iz besede slab

stranič – bratranec – stara slovenska beseda

shajati – da nekdo težko shaja, težko živi, obstane, boš težko shajal, če boš tako siten, ljudski izraz

svitek – pripomoček za nošenje trdih bremen na glavi, mehka podloga v velikosti glave, po obliki podobna majhni zračnici

šarkl – vrsta zlahtnega peciva, izraz je verjetno ljudski

šajba – jermenica, izraz sicer v nemškem jeziku pomeni "scheibe" – šipa, v našem pogovornem jeziku pa jermenico

šamar – dvospolnik – ljudska beseda

šajtrga – samokolnica ali kakšno drugo ročno vozilo, ni določeno, ljudska beseda

šacat – oceniti, ovrednotiti, izraz se je uporabljal pri sklepanju kupčij, ljudska beseda

šeškar – šeškarji, ime za fante, ki pridejo na svatbo obdarovati ženina in nevesto, ljudska beseda

šimfat – zaničevati – nekoga, izvor besede ni najden

šicat – meriti, meriti s puško, iz nemške besede "schiesen" – streljati

škalabona – majhna metlica iz sirka, ki so jo včasih uporabljali za pomivanje posode, izraz je ljudski

šimel – splošno ime za konja bele barve, ljudska beseda

štekljati – prosjačiti, star ljudski izraz

šparnk – opetnica in trda notranja obloga na prstnem delu čevlja, izvor besede je nebrž vzročnega izvora, kajti če bil čevljev podložen s trdim vložkom, se je pozneje obrabil, kar je kupcu pomenilo prihranek – "šparanje"

špica – konica, iz nemške besede "spitze" – konica

špicplata – kovinska ploščica uporabljena pri starejši izdelavi čevljev z usnjenimi podplati, pritrjena na petni in prstni del – "špico" čevlja, od tod tudi ime, sicer je sestavljena beseda iz nemščine "špic plata"

špicžaga – koničasta žaga z ročajem konica – špica – spet nemščina

špichozne – hlače, ki so bile tako dolge, da so se obule v čevlje, imele so koničast izgled hlačnic, od tod tudi ime – nemško spitz, hoze – hlače

- špičast** – koničast, spet beseda "spitze", je pa še vedno veliko v rabi v našem pogovornem jeziku
- špunta** – injekcija, izvor besede ni najden
- štekel** – jeklena konica na spodnjem delu pohodne palice, ki je dala trden oprijem na ledeni podlagi – ljudska beseda
- štrek** – tanjša kratka vrv, beseda je nemška "strick" – konopec
- štulc** – nek krajši predmet ki moli iz večjega predmeta, slovenska beseda – "štula"
- škarpet** – čevlji, iz italjanščine "scarpa" – čevlji
- šklausnki** – umetni zobje, zobna proteza – ljudski izraz
- štreka** – železnica, iz nemške besede "strecke" – pot
- štrikat** – plesti, iz nemške besede "stricken" – plesti
- štrafat** – kaznovati iz nemške besede "strafe" – kazen
- štata** – navada, razvada – izraz je ljudski
- štapla** – stopnica, ljudski izraz
- štejnga** – stopnica, ljudski izraz
- štil** – toporišče, nemška beseda "stiel" – toporišče
- štrihati** – barvati, v povezavi z nemško besedo "strich" – črta, ali tudi izraz za posodo napolnjeno točno do vrha
- škundra** – pletena košara, ljudska beseda
- štuparama** – nošenje bremena na hrbtu, če nesemo otroka na hrbtu, ki se nas drži okrog vratu, rečemo, da ga nesemo "štupa rama" – ljudski izraz
- šnekati** – rezljati, rezati, ljudska beseda
- šeft** – posel, kupčija, verjetno povezano z nemško besedo "geshaft" – upravljati
- šejnk** – podaritev, nemška beseda, "geshenke" – darila
- šiht** – služba, opravljanje službe, beseda je nemška "schicht" – izmena na delu
- šikati se** – spodobi se, šik – čeden – "schik" – čeden, okusen – iz nemščine
- šilc** – sončni ščitnik pri kapi, "schild" – ščit, iz nemščine
- šintar** – konjederec, tudi izraz za neotesanega človeka, ljudska beseda
- širn** – kromirani okras okrog avtomobilskih luči, "schirm" – ščit iz nemščine
- šolni** – nizki čevlji, popačenka nemške besede "schuhe" – čevlji
- šnodl** – zaponka, iz nemščine, "schnalle" – zaponka
- štacuna** – trgovina, izvor besede ni najden
- šina** – ploščato železo na platišču trdega kolesa, "schiene" – tirnica, vodilo, nemška beseda
- škopa** – prav namensko obdelana ovsena ali ržena slama za pokrivanje streh, star slovenski izraz
- špangel** – spona, del vprežnega voza, "spangen" – spona, iz nemščine
- šlatat** – otipavati, beseda iz pogovornega slovenskega jezika
- švingl** – vprašljivo poslovanje, verjetno iz nemščine "schwinge" – gugalnica
- štibla** – navado imamo reči "štibla krompirja" – skupek gomoljev, izvor besede ni najden
- štiblarca** – tehtnica na vzvod
- štibelc** – "stube" – soba iz nemščine
- štuf** – biti štuf, utrujen, dotolčen, izvor besede ni najden
- štumf** – nogavica, popačena nemška beseda "strumpf" – nogavica
- štrajh** – pripomoček za brušenje nožev, izvor besede ni najden
- šeškati se** – igrati se, izzivati nezgodo, ljudska beseda
- šketlev** – izbirčen – beseda iz pogovornega jezika
- štihn** – stalen – reden, verjetna povezava z nemško besedo "schtich" – šiv, kar se poveže z nečim, kar se stalno ponavlja
- štimati** – nekaj kar nečemu odgovarja, ali urejeti – uštirati, povezava z nemško besedo "bestimmt" – določnost, gotovost

V mesecu oktobru smo spoznavali dediščino Idrije, to je naše občine. Ogledali smo si grad, rudarsko hišo, kamšt in Antonijev rov. Srečali smo tudi škrate Perkmandlca, in to srečo imajo le najbolj pridni otroci in odrasli :) Ob tem doživetju so nastali tudi naslednji zapisi učencev.

KNAPI PRIPOVEDUJEJO

Sem knap Marko. V rudniku delam dve leti. Sem minner. To delo je zelo težko in nevarno. Doslej se mi ni nič zgodilo, saj me varujeta sv. Barbara in škrate Perkmandlc. To delo je zelo hrupno. Rovi so podprti z lesom. Ne smem imeti slušalk, zato da slišim, ali les škripa. To pomeni, da se bo rov posul. V rovu imamo tudi stranišče.

Matija Kavčič, 2. r

Ime mi je Lojze. Živel sem od 16. 8. 1784 do 8. 4. 1825. Delal sem v rudniku. Delo je bilo naporno. Jaz sem miniral in kopal rudo. S prijateljem Markom sva ves dan minirala. Ko smo prišli v rudnik, smo zmolili pri oltarju svete Barbare, saj nas je cel dan varovala. Nekoč pa se je zgodilo, da sva z Markom minirala in sem bil zelo lačen. Malo sem se usedel na tla. Marko me ni videl in je sprožil mine. Z mano je bilo konec.

Vid Menegatti, 3. r

Jaz sem knap. Pripovedoval vam bom, kako je bilo včasih. Takrat je bilo težko življenje. Vsak dan smo zgodaj vstali, zato ker smo šli v službo. Vsako jutro smo najprej odšli h kapelici svete Barbare, da smo zmolili, da se bomo srečno vrnili. Ker sem bil še zelo mlad, sem bil zadolžen za vožnjo živega srebra. Imenovali so nas kar laufarji. Delala sva skupaj s Hendrikom. Živo srebro smo nalagali tudi v lesene zaboje, ki so se imenovali trukce. Potiskanje vozička je bilo zelo težko delo. Komaj sem čakal, da sem se vrnil domov.

Neža Bogataj, 3. r

Ime mi je Hendrik. V starih časih sem delal v idrijskem rudniku. Mojo družino sestavlja žena in pet otrok. Vsako jutro sem vstal ob treh zjutraj, ker je že ob štirih zjutraj na lesen plošč začel udarjati možakar, ki nas je na tak način klical k delu. Hitro sem se odpravil v rudnik. Pred vhom sem pobral svojo številko 203 in se odpravil v globoko jamo. Preden sem se spustil po dolgih stopnicah, sem pred kapelo svete Barbare pomolil za srečno delo v rudniku. Potem je prišel moj prijatelj Lojze in skupaj sva odšla na težko delo v rove. Potem je Lojze zavil levo, jaz pa kar naravnost. Nato sem se pridružil Lojzu in začel kopati. Čez štiri ure

Idrijski kamšt je največje leseno vodno kolo na svetu. Foto: Darja Kogovšek

Sprehod po rudniku je dogodivščina, ki nam bo ostala v lepem spominu. Foto: Darja Kogovšek

je napočil čas za malico. Ampak, ojoj! Malico sem pozabil doma! Na srečo imam dobrega prijatelja in mi je odstopil polovico svoje malice. Čas počitka je hitro minil. Sledile so še štiri ure trdega dela. Končno je bil čas za odhod domov. Utrujen sem se odpravil domov. Tako je bilo dan za dnem. Ampak malice nisem nikoli več pozabil doma.

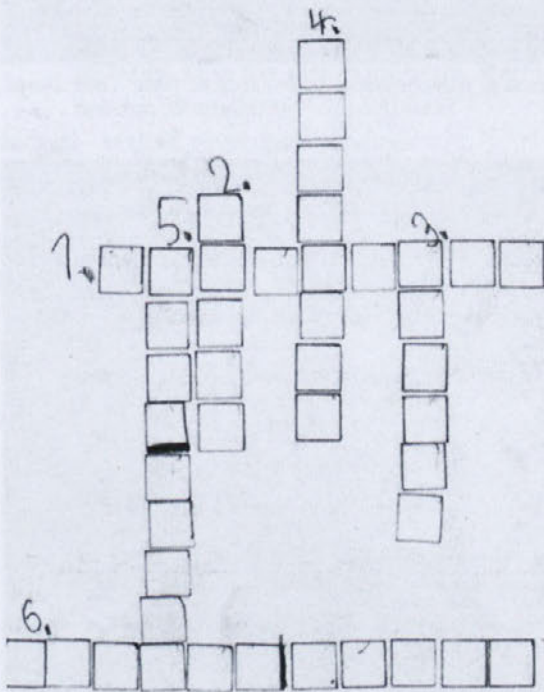
Petra Kavčič, 4. r

Sem Vincenc. Vsako jutro me je zbudil možakar že ob štirih zjutraj. Sem vzel kramp in šel v rudnik. Ko sem prišel do kapelice, sem zmolil. Potem sem šel po lestvi navzdol. Prišel sem v črno votlino. Začel sem kopati. Bolj, ko je bila skala rdeča, več srebrove rude je bilo v njej.

Jošt Pintar, 3. r.

O VARNOSTI NIKOLI NE VEMO DOVOLJ

PROMETNA

KRIŽANKA

1. CE JO NOSIMO, NA S
VOZNIKI LAŽJE
OPAZIJO.

2.

3. PAMETNO GLAVO VARUJE...
4. UPORABLJAMO JIH KO SE
ROLAMO.

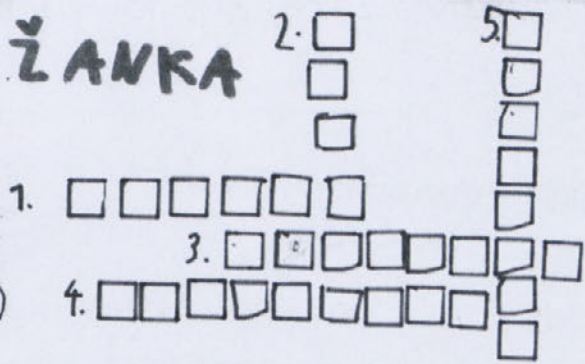
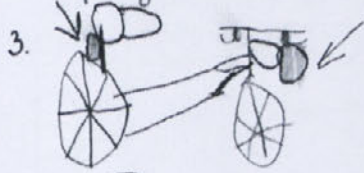
5. ČE MI PLOČNIKA, HODIMO
OB...

6.

MATJA KAVČIČ

PROMETNA KRIŽANKA

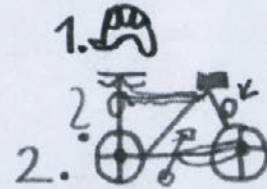
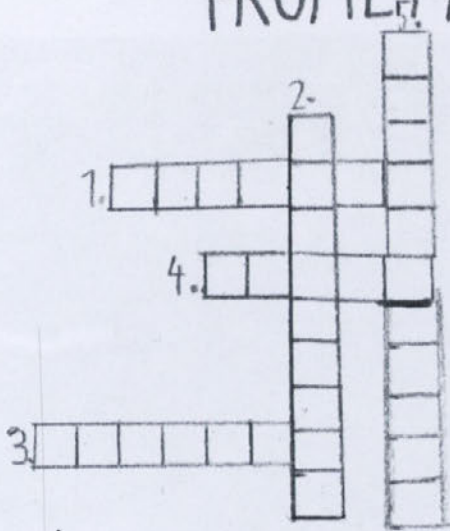
1. Glava varuje...
2. S kolesom se moram
pejati... Kako? (HITRO ALI POČASI?)

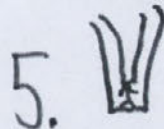
Jost, 3.R.

PROMETNA

KRIŽANKA

3. Koleno in
komolec
varuje...
4. Največkrat
se zgodi v
mestih.

VID MENEGATTI
3.R.

PROMETNA KRIŽANKA

1. KAJ RABIMO, ČE SE S KOLESI VOZIMO ZVEČER?

2. KJE LAHKO PREČAMO CESTO?

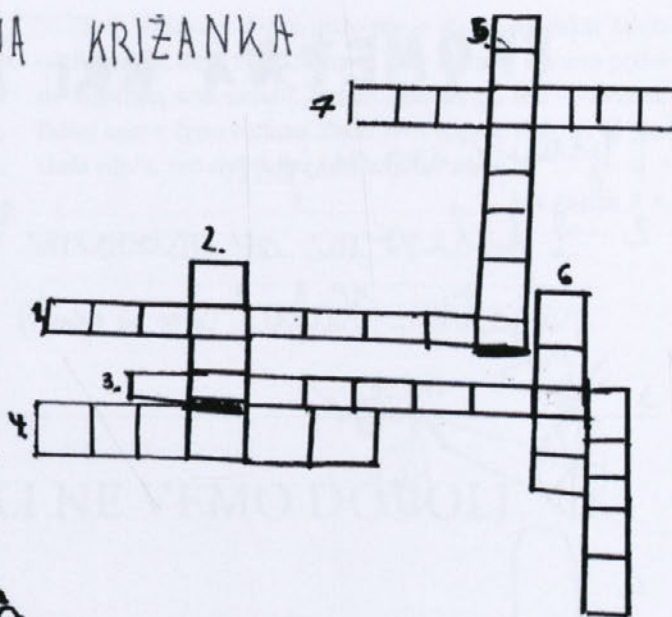
3. KAJ MURAMO VSI UPOŠTEVATI?

4. PAMETNO GLAVO VARUJE...

5. KAJ VARUJE KOMOLCE IN KOLENA?

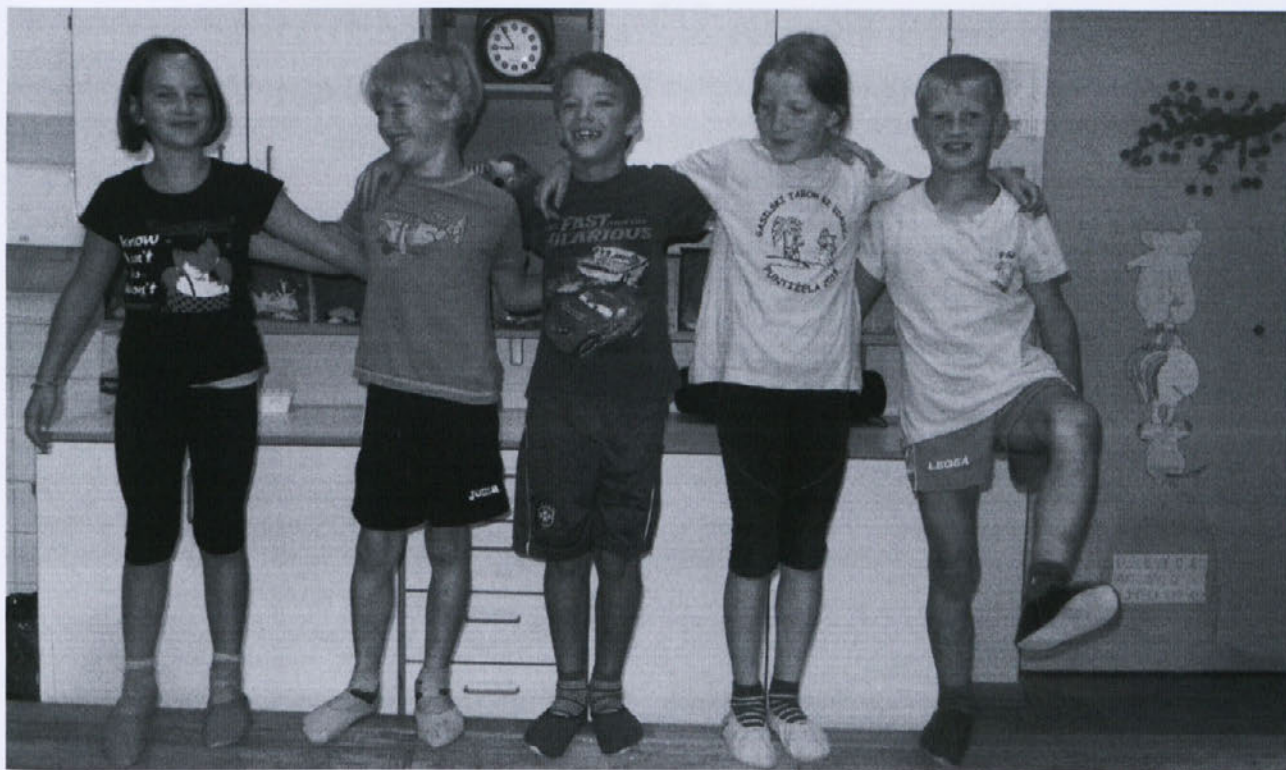
6. POLNO AVTOV, KI SE DRENJAJO ...

Nuša 3.r

Veliko koristnih podatkov, letakov in izkušenj gašenja začetnega požara sta nam pripravila gasilca David Kogovšek in Primož Leskovec. Hvala vama. Foto: Darja Kogovšek

Tudi pri športu moramo varovati drug drugega. Foto: Darja Kogovšek

Ob dnevu samostojnosti in enotnosti vam želimo sporočiti:

Enotnost pomeni, da smo med seboj prijatelji. Dobri prijatelji si med seboj pomagajo, si ne lažejo, ne povejo skrivnosti naprej, si stojijo ob strani. Razlika med besedo prijatelj in prijateljski je ta, da imamo le nekaj prijateljev, prijateljski pa smo lahko do vseh ljudi na svetu.

Petra Kavčič, 4. r

Zapisali smo nekaj pravil, ki bi veljala v državi, če bi jo vodili Matija, Neža, Vid, Jošt in Petra; torej otroci.

1. Med seboj smo prijatelji.
2. Med seboj si pomagamo. Pomagati moramo vsem, ki potrebujejo pomoč, tudi beguncem.
4. V trgovinah mora biti vse bolj poceni, kot je sedaj.
5. Tudi starši morajo ubogati otroke, ne samo otroci starše.
6. Vsak otrok bi ob rojstvu dobil robotka, ki bi pospravljajal za njim.
7. Po kosilu je vedno tudi sladica.
8. Piškoti in bonboni naj bodo zapakirani v velikih škatlah. Tako bi prispevali k zmanjšanju odpadkov.

Milovan Danojlič: RAZGLAS OTROŠKE REPUBLIKE

Cenjeni starši in vi ostali, iz publike, dovolite mi, da vas pozdravim v imenu otroške republike.

Da, rad imam domovino,
je prva dolžnost državljana,
toplo gnezdo domače,
ki ptica nikoli ga ne zapusti,
naj mu v srcu počiva kot roža.
Druga: kadar otroka zagleda,
naj se nasmeji
in po laseh ga nežno poboža.

Veliko več vemo, kot se vam zdi,
in to ne glede na naše znanje;
mi vas pozdravljamo in spoštujemo
na tej skupščini -
seveda pa tudi od vas
zahtevamo spoštovanje.

Inženirji, o industriji je nekaj točk
Svobodnih Otroških Zakonov:
dajte nam čim več delavnic igrač
in tovarno bombonov!

TOMAŽ ŠALAMUN

MARUŠA REJC

Tomaž Šalamun se je rodil 4. julija 1941 v Zagrebu, čeprav je po narodnosti bil Slovenec. Tudi večino svojega življenja je preživel v Ljubljani. Izobrazil se je za zgodovinarja, vendar je raje pisal pesmi. Šalamun je desetletja dolgo pozornost vedno znova vzbujal tudi sam z neverjetno ustvarjalnostjo. Včasih je objavil po dve zbirki na leto. Z enainštiridesetimi samo izvirnimi naslovi pesniških zbirk, ki so bile objavljene v slovenščini, velja za najbolj produktivnega slovenskega pesnika. Tudi v svetovnem merilu bi težko našli primerjavo. Poleg tega je tudi eden najbolj prevajanih slovenskih pesnikov. Umrl je 27. decembra 2014 v Ljubljani.

Vir: Internet

JELEN

Najstrašnejša skala, bela bela želja.
Voda, ki izviraš iz krvi.
Naj se mi oži oblika, naj mi zdrobi telo,
da bo vse v enem: žlindra, okostja, prgišče.

Piješ me, kot bi mi izdiral barvo duše.
Lokaš me, mušico v drobnem čolnu.
Razmazano glavo imam, čutim, kako so se
gore naredile, kako so se rodile zvezde.

Spodmaknil si mi svoje teme, tam stojim.
Poglej v zraku. V tebi, ki si zdaj zlit in
moj. Zlate strehe se ukrivljajo pod nama,

pagodini listi. v ogromnih svilenih bombonih
sem, nežen, trdoživ. Meglo ti potiskam v
sapo, sapo v božjo glavo v mojem vrtu, jelen.

PRIČEVANJE

Zgodbe, ki se obljublajo, se odpoljubljajo
V temi, ki ni več ničemur podobna, niti zagrobna
Praznina z najtišjim vzdihom krhkih senc jih ne
Preženejo med nemočjo biti, med
Odloženim delom Zgodbe, ki se obljublajo, se odpoljubljajo
V temi, ki ni več ničemur podobna, niti zagrobna
Praznina z najtišjim vzdihom krhkih senc jih ne
Preženejo med nemočjo in vrnitvijo nekam
Tja, koder sije luč in je preprosto življenje –
Trpljenje je sila nizkotno, če ne služi ničemur,
Zunaj sebe je človek ubogi vrag ali božec,
Kadar ga učijo zgodovine v blede kostnici
še bolj bledih otrok, temperatura je sobna...

Zgodbe, ki se pozablajo, se za vsakdanjo rabo
Porablajo v izmišljenih izbicah mrtvih kmečkih koč,
Med tlemi bajtice glinenimi, med prisluški
Ognjenimi v petrolejki ali vsaj ob sveči
In večerni molitvi, ko je noč
Petja bolj sveža od novega mladega cvetja,
In vse, kar je bilo dvomno, je dvodomno
Pri tleh in v spominu, da je vrnitev mrtvih
Sešita na parah s tišino, da se trdnost okraha
V poskusu prezirne preztosti, v uzrtosti zadnje zarje.

Besede, ki jih pojem, niso nerabne reči,
Ki jih moram, moram reči v čudnem čutu postanka
Ali zadnega ostanka kosti in telesnosti, ko skozi
Druga, nevidna vrata hodijo vsi, ki sem jih
Razumel in ljubil, gospodarji in gospodarice srca.
Da jih ne bi pozabil, da ne bi pozabil njihovih
Življenjskih zgodb in vseh tistih pihalnih godb
Na dušo, o, še sam bom popotoval, resničnejši
Od sebe preteklega, iz steklega stekla izmišljij
Kakor v otroški živžav, kakor gugalnica v travi.

V pesmih je smeh in greh, nič posiljenega v neboljenih
Ali zgrešenih trenutkih, v časih zamudniških zgodb,
Nič ni nedotakljivega več v najtišji svetosti, v krotkih
Nasmehih ali v življenju, ki se ga znova učim
Vsak dan in iz dneva v dan, s srcem za bitje in žitje,
Vsak dan v nikogaršnjem ihtenju in hlastavém hitenju,
V tej neizrekljivi deželi govori celo molk drugače,
V tej tuji pusti deželi je celo nič neka trdnost –
In je pesem pričevanje in je pričevanje pesem:
In pesem sé v zgodbi zgosti v ozvezdje in zasije v nov dan.

SPREJEMANJE LITERARNIH BESEDIL V RAZLIČNIH SKUPINAH DIJAKOV

ANDREJA KOGOVŠEK

Povzetek magistrskega dela

Sprejemanje literarnih besedil je v magistrskem delu opredeljeno kot odziv na prebrano v okviru doživljanja, razumevanja in vrednotenja. Odziv je različen pri različnih bralcih. Kot pravi H. R. Jauss, je odvisen od obzorja pričakovanj. To pomeni, da bralec v skladu s svojo stopnjo bralnega razvoja, z motivacijo, stališči, predznanjem, izkušnjami z branjem in jezikovnimi zmožnostmi vnaša nove pomene iz besedila v svojo notranjo shemo, ki se v tem procesu spreminja. Pri pouku je potrebno razvijati bralčev odziv oz. njegovo literarnobralno sposobnost, saj je ta del splošne bralne pismenosti, slednja pa sestavina ključne zmožnosti sporazumevanja v maternem jeziku. V magistrskem delu smo raziskovali, kakšno je sprejemanje literarnih besedil v treh osrednjih srednješolskih vzgojno-izobraževalnih programih. To so gimnazije, 4-letne srednje strokovne šole in 3-letne poklicne šole.

Kako pristopiti do dijakov, ki so tako različni po svojih sposobnostih in interesih? Vemo, kako pomembna je v organizaciji šolskega sistema in v učnih načrtih diferenciacija, to je prilagajanje ciljev, vsebin in metod pouka interesom in zmožnostim določenih skupin učencev. Vendar, kako je v praksi? Zdi se mi, da so gimnazije pri ljudeh cenjene. Takoj za njimi so srednje strokovne šole. Potem pa – poklicne šole! Nekateri jim pravijo kar »teksas«. Tja se menda vpišejo tisti, ki niso preveč pametni, tisti, ki se jim ne da učiti, pa bi vseeno radi pridobili nek poklic. Ti dijaki pozabijo še tisto, kar so znali v osnovni šoli, slišim, da se jim sploh ni treba učiti, pa zlahka naredijo letnik. Ob tako zaničevalnih mnenjih sem se vprašala: Je res, da ti dijaki niso sposobni interpretirati npr. pesem, ki jo preberejo? Je niso sposobni vsaj doživeti in izraziti svojega mnenja o njej? Odločila sem se, da se na lastne oči prepričam, kako je z znanjem teh dijakov in dijakov iste starosti, ki obiskujejo 4-letne šole ter gimnazije. Sestavili smo enake učne liste za vse in odšla sem v šolo. Z vsemi dijaki smo pri šolski uri obravnavali enako učno enoto po enaki učni pripravi. Ker je eden od ciljev raziskave sprejemanje poljubnega literarnega besedila, smo izbrali manj znano Prešernovo pesem *Dekletom*, ki je po raziskavi Z. Božiča gimnazijcem dobro razumljiva. Pesmi ni med obveznimi niti med prostozbirnimi besedili v nobenem od obeh učnih načrtov, niti je ni v Katalogu znanja za srednje poklino izobraževanje.

Učni listi zajemajo pet vsebinskih sklopov vprašanj: vprašanja, ki preverjajo literarnozgodovinsko znanje, doživljanje, razumevanje vsebine, razumevanje oblike in vredno-

tenje. Ugotavljali smo, koliko in kako se književno znanje in našete sposobnosti literarnega branja razlikujejo med posameznimi programi ter preverjali, ali so načela diferenciacije v teoriji za prakso ustrezna ali ne. Opredelili smo 5 raziskovalnih hipotez:

– H1: Najuspešnejši bodo gimnazijci, zlasti pri znanju in razumevanju vsebine in oblike literarnega besedila.

– H2: Dijaki 4-letne srednje strokovne šole bodo po številu doseženih točk pri znanju, razumevanju vsebine in oblike ter vrednotenju blizu gimnazijcem.

– H3: Odziv dijakov poklicne šole bo najnižji – razlika s prejšnjima dvema V-I programoma bo očitna.

– H4: Pri izražanju spontanov prvih vtisov (subjektivnih odzivov) ob prebranem literarnem besedilu ne bo prihajalo do velikih razlik.

– H5: Fantje bodo tako pri znanju kot doživljanju, razumevanju in vrednotenju nekoliko slabši od deklet.

V vzorcu je zajetih 147 dijakov. Raziskavo smo izvedli na Šolskem centru Novo mesto, in sicer v razredih drugih letnikov, saj je bila tema učne ure slovenska romantika, ki so jo pred našo raziskavo že zaključili v vseh razredih. V vsakem programu smo izbrali dva razreda. Gimnazijska pripadata tehniški gimnaziji, v programu srednje strokovne in poklicne šole pa smo se odločili za en deklški in en fantovski razred. Raziskavo smo tako opravljali v razredih farmacevtskih tehnikov in elektrotehnikov, v programu poklicne šole pa smo izbrali poklic bolničar – negovalec ter poklic računalničar.

Rezultati so pokazali, da je znanje literarne zgodovine gimnazijcev in dijakov 4-letnih šol zelo dobro. Faktografske podatke o Francetu Prešernu in o obdobju, v katerem je ustvarjal, poznajo vsi, značilnosti romantike pa elektrotehnik in farmacevtke slabo opredelijo. Dijaki poklicnih šol ravnano tako zelo dobro vejo, kdaj in kje se je F. Prešeren rodil in umrl, kaj je študiral, kje je preživel večino svojega časa, kako je naslov njegove pesniške zbirke ipd., zelo slabo pa je, da ne znajo povzeti niti ene značilnosti romantike, poznajo tudi zelo malo Prešernovih naslovov pesmi, in sicer do največ tri, pa še ti so velikokrat napačni, kot npr. *Soči*, *Poezije* idr.

Spontani prvi vtis ob pesmi *Dekletom* je pri dijakih vseh programov doživet in dobro utemeljen. Tudi bolničarke in računalničarji so do pesmi kritični, aktualizirajo sporočilo in vrednotijo, sicer z zunajliterarnimi merili. Npr. *Pesem mi je všeč, ker je lahko razumljiva in ker se strinjam s sporočilom. Aktualna je še danes, saj je veliko deklet res ošabnih. Vzbuja mi otožno razpoloženje, saj so v njej besede, ki vzbujujo žalost*

(*puščava, blisk, hlad jutra*). Razlike v doživljanju v odstotkih tako med različnimi programi niso velike. Bolničarke dosežejo 71 % vseh točk, računalničarji pa 66 %. To je le za dobrih 10 % slabše od najboljšega gimnazijskega razreda. Potrdi se eno od naših začetnih domnevanj, in sicer, da so tudi dijaki poklicnih in strokovnih šol sposobni doživljati in vrednotiti literarno besedilo na podlagi več kriterijev.

Razumevanje vsebine pa je slabše. Zastavljene naloge so po S. Pečjak večinoma drugega nivoja bralnega razumevanja. Spraševali smo po temi in sporočilu pesmi, komu je pesem namenjena, preverjali smo zmožnost prevajanja v nepesniški jezik ter poizvedovali, kaj pomenijo določene besedne zveze in metafore v pesmi. Eden od gimnazijskih razredov doseže 57 % vseh točk, drugi pa le 48 %. Elektrotehniki in farmacevtke v povprečju dosežejo malo čez 30 %, bolničarke in računalničarji pa približno 25 %. Najtežje jim je bilo zapisati sporočilo pesmi v eni povedi. Zanimiva je razlika v odgovorih med fanti in dekleti. Najpogostejši primer sporočila deklet, žal napačen, je: *Punce, bodite vesele, uživajte življenje, ker vsega bo enkrat konec*. Najznačilnejši primer fantov pa, *da se naj dekleta nehajo obnašati ošabno, ker bodo potem ostale same*. Ugotavljamo, da so velike razlike v znanju tudi med posameznima razredoma znotraj istega izobraževalnega programa. Najbolj očitno je to pri gimnazijcih. Vzroke lahko iščemo v učiteljih ali pa med učenci samimi. Razlike se pokažejo tudi med dijaki znotraj istega razreda. Največje smo opazili med dijaki poklicnih šol. Nekateri namreč dosežajo rezultate, primerljive z dijaki strokovnih šol, med tem ko drugi pokažejo zelo zanemarljivo znanje. Zato sklepamo, da učitelji zahtevajo manj kot predavajo.

Še slabše je razumevanje oblike. Gledano odstotkovno je v tem sklopu vsak razred za približno 20 % slabši od sklopa razumevanja vsebine. Spraševali smo po pesniških sredstvih, arhaizmih, rimi in klasičnih pesniških oblikah, ki jih je uporabljal Prešeren. Predvsem dijaki strokovnih in poklicnih šol literarno teorijo poznajo zelo slabo. Farmaceutke in elektrotehniki dosežejo v povprečju le 10 % vseh točk, bolničarke in računalničarji pa komaj 5 %. Zdi se, kot da ti dijaki ne poznajo npr. nobenega pesniškega sredstva. Iz vsakega razreda namreč samo dva dijaka dobita po eno točko za eno pravilno poimenovano ali iz besedila izpisano pesniško sredstvo. Tudi gimnazijci npr. verz *Kak lepo se rosa bliska*, poleg metafore, ki je pravilna rešitev, opredelijo za *opažanje, primero, frazem, vzdih* in *verz*.

Branju z razumevanjem, brez katerega je težko globinsko razumeti zapletena klasična besedila, je tako pri pouku književnosti namenjene premalo pozornosti. Ugotavljamo, da je šola še vedno pretežno reproduktivna, in sicer v vseh srednješolskih programih. Zato je treba več pozornosti nameniti razumevanju besedil, in to na vseh ravneh. Zanimarjeni sta nižji ravni, tj. raven besednega razumevanja in

t. i. interpretacijskega razumevanja. Dijaki imajo težave pri dojemljanju pglavitnih idej besedila, pri prepoznavanju in pomenski razlagi posameznih besed, besednih zvez in metafor, pri prevajanju iz verzov v prozo ali iz starejšega jezika v sodobnega.

Raziskovali smo še razlike v sprejemanju literarnih besedil med fanti in dekleti. Dokazano je, da so fantje slabši, vendar se to v naši raziskavi potrdi le pri dijakih 4-letnih šol, pa še to v zanemarljivem deležu.

Pritrdimo lahko ustreznosti diferenciacijskih načel. Vendar ugotavljamo, da predvsem profesorji na poklicnih in strokovnih šolah preveč reducirajo književno znanje, ki bi sicer pripomoglo k boljšemu sprejemanju literarnih besedil.

Rezultati raziskave kažejo nekaj predlogov za pouk književnosti. Glede na dobro znanje gimnazijcev, bi lahko ti kakšno lažjo pesem interpretirali samostojno, doma. Pri pouku pa bi obravnavali težje. V poklicnih in srednjih strokovnih šolah so primerne lažje pesmi z aktualizacijo in v povezavi z drugimi tematsko podobnimi besedili. Prav tako je za te dijake zelo pomembna motivacija. In še, ker je sposobnost razumevanja oblike najslabša v vseh treh srednješolskih programih, bi bilo treba večji poudarek dati slogovno-kompozicijski plati literarnih besedil, saj vsebinska razčlemba skupaj z oblikovnimi prvini še sooblikuje literarno besedilo.

Priloga 1

FRANCE PREŠEREN: DEKLETOM

Padala nebeška mana
Izraelcem je v puščavi;
zginila je, ak' pobrana
ni bila ob uri pravi.

Kak' lepó se rosa bliska,
dokler jutra hlad ne mine!
Komaj sonce bolj pritiska,
bo pregnana od vročine.
Rožice cveto vesele
le ob času let'ne mlade;
leto pošlje piš in strele,
lepo cvetje jim odpade.
Roža, rosa ino mana
vaša je mladost, dekleta!
Svet'jem, naj ne bo zaspana,
ki cveto ji zlata leta.
Fante zbiraš si prevzetna,
se šopiriš, ker si zala;
varji, varji, da priletna
samka se ne boš jokala!

(*Poezije*, 1995)

SUHE SLIVE S ČOKOLADO

OLGA KOGOVSEK

Suhe slive brez pečk zaliješ z vrelo vodo. Pustiš nekaj minut, da se zmehčajo, nato jih odcediš. Priliješ rum za aromo. Počakaš, da se slive ohladijo in vpijejo rum. Jedilno čokolado stopiš nad soparo. Vanjo pomakaš slive. Položiš jih v majhne papirnate košarice in počakaš, da se čokolada strdi. Po želji jih lahko okrašaš.

Dober tek!

Se vam že cedijo slive? Vir: internet

RAZVEDRILLO IN PROSTI ČAS

NEKAJ MALEGA O TEM KAJ ČLOVEK
POČENJA PONOČI

LARA MENEGATTI

Priznajmo, vsi imamo radi spanec. Nekateri vsaj toliko, da si naberejo moči, spet drugi obožujemo podaljšane minute v postelji, še posebno takrat, ko jim to zjutraj ni prepovedano. V tem smo si zelo različni, vendar vsi potrebujemo spanec. V nadaljevanju bom poskusila na kratko razložiti, zakaj v resnici potrebujemo spanec in kakšen proces spanje je.

Spanje še zdaleč ni pasiven proces, četudi je stanje nekakšne nezavesti, naše telo pa je v zelo neaktivnem stanju. Tako so kriteriji za spanje zmanjšana motorična aktivnost, zmanjšana odzivnost na zunanje dražljaje in hitra reverzibilnost stanja, kar pomeni, da gre za nek obnovitveni proces našega telesa in predvsem možganov. Zato je spanje zelo aktiven proces.

Zakaj torej spimo? Seveda si o tem znanost ni še povsem enotna. Spanje je lahko zgolj počitek in varčevanje z energijo, predvsem pa je to obnovitveni proces in proces, ki je zelo tesno povezan s spominom. Profesor nevrologije na faksu nam je vedno mesec pred izpitom podal načrt učenja. Ker je njegov predmet vseboval kar precej snovi, se ga je nemogoče naučiti v samo enem tednu. Profesor je tako snov

razdelil po dnevih pri tem pa določil tudi dneve počitka, posebno pa je poudaril predvsem zadnji dan pred izpitom. Ta dan je bil namenjen predvsem in zgolj počitku, zaradi tega procesa utrditve spomina. Seveda se tega ,zadnjega dne' skoraj nihče ni držal, ker po navadi vse našo upe vedno vlagamo ravno v ta dan. Kljub temu nas je želel profesor naučiti, kako pomemben je tudi počitek in sam spanec za naš spomin.

Ste vedeli, da prespimo eno tretjino svojega življenja? Seveda to zelo variira od človeka do človeka, povprečno pa naj bi na dan potreboval od 7 do 8,5 ur spanca. To je seveda odvisno tudi od starosti. Dolžina s starostjo namreč upada, največ spanca potrebujemo kot dojenčki, to je seveda razumljivo zato, ker njihovo telo in možgani potrebujejo še veliko dodatnega časa za obnovitvene procese in sam njihov razvoj. Starejši, ko smo, manj ur spanca potrebujemo.

Kot sem že prej omenila spanje ni pasiven proces, zato je še toliko bolj zanimivo, ko izvemo, da ponoči vsaj štirikrat skoraj preidemo v stanje zavesti, česar se seveda zjutraj ne spominjamo. Spanec je namreč sestavljen iz petstopenjskega cikla, ki traja približno devetdeset minut in se lahko

ponoči ponovi trikrat do šestkrat. Ta cikel se deli na dve stopnji NREM in REM. NREM je razdeljena še na štiri stopnje. Prva stopnja predstavlja rahel spanec ali čas uspavanja. Na tej stopnji še oseba ne zaspi popolnoma, ampak se nahaja v mejnem pasu med zavedanjem in izgubo zavesti. Tu se sprožajo tako imenovani "poskoki spečega". To so sunkovite mišične kretnje, ki so pogostejši takrat, ko smo bili prej telesno aktivni. Na drugi stopnji gre predvsem za umiritev bitja srca, dihanje se upočasni in postane enakomerno. Pri tem pa upada tudi telesna temperatura. V tretji in četrti stopnji smo večinoma našega spanja, gre pa predvsem za globok spanec, pri katerem najbolj poteka naš obnovitveni sistem. Telo se popolnoma sprosti in se okrepi po naporih dneva. Odvija se pravi kemični proces, sprožijo se rastni hormoni, živčni sistem si opomore. Zadnji del cikla spanja pa je za nas najbolj zanimiv in je tudi čas, v katerem največ sanjamo. Imenuje se REM faza in gre za fazo hitrega obračanja očesnega zrkla. Za ta čas je značilna mišična oslabelost, povečan in neenakomeren srčni utrip in hitro premikanje zrkla. Čas pa, ki je namenjen sanjanju, je natančno opredeljen: 90 do 120 min na noč, pri živalih pa se spreminja glede na velikost: miš sanja 10, maček 24, šimpanz 60, slon pa 120, tako za zanimivost.

Če zdaj bolj podrobno vemo, kako spimo, sej je smiselno vprašati tudi, kako naše telo ve kdaj iti spat, oziroma zakaj je nam to tako samoumevno, da hodimo spat, ko sonce zaide in vstanemo ob njegovem vzhodu. Tudi naše telo ima v svoj ustroj vgrajeno biološko uro in ta tako imenovani cirkadiani ritem, za katerega center v naših možganih določa ritem našega vsakdana. Najznačilnejši cirkadiani procesi so del fizioloških funkcij našega telesa in uravnavajo naše hormone, temperaturo, srčni utrip itd. Če smo dovolj pozorni, se nam zvečer umiri bitje srca, prav tako pa nam pade tudi temperatura in vse to je znak, ki nam ga daje naša biološka ura, da potrebujemo spanec. Seveda pa tudi trajanje predhodne budnosti tudi določa nagnjenost k zaspanosti in posledično spanju (vsi, ki imate radi strokovne izraze se ta proces imenuje homeostatska regulacija). Pri tem pa ne gre zanemariti tudi okoljskih dejavnikov, ki na vse to prav tako vplivajo (svetloba, hrup, ...).

Če naša biološka ura ni v ravnovesju, pride do motenj spanja, ki pa so v današnjem svetu zelo pogoste. Obstaja ogromno bolezni, ki so lahko posledice okvar ali poškodb v možganih. Od primerov, ko skoraj ne morejo ostati budni in so pretirano utrujeni (narkolepsija), do takih, ki ne morejo spati. Insomnija je zelo dober primer motnje, pri kateri ne moreš zaspati in se ponoči večkrat tudi zbudiš. Gre za pojav nespečnosti in je po vsej verjetnosti tudi najbolj razširjena motnja. Insomnija je lahko posledica bolezni (na primer astma, Parkinsonova bolezen, refluks...), bolj pogosta pa je spremljevalka duševnih motenj, kot so depresija, an-

ksioznost. Gre predvsem za to, da te motnje vplivajo na naš hormonski sistem in na naš bioritem. Če greš zvečer spat z glavo polno skrbi, v resnici še dolgo časa ne boš zaspal. Insomnija pa se lahko pojavi tudi zaradi tega, ker imamo neredni ritem spanja in bujenja. Zato je pomembno, da sam pri sebi spoznaš, koliko ur spanca potrebuješ, si bolj jutranji, tip ali večerni in se tega tudi držiš.

In če smo že toliko govorili o spanju, se za drobec dotaknimo svojih sanj. Zakaj jaz pravzaprav pišem toliko o spanju (in sanjah) je namreč posledica raziskovalne naloge, ki se je navezovala na to, kako sanjajo slepi. Pa o tem ne bo toliko govora tukaj (ker bi namreč lahko napisala kako stran več). Se pa gotovo sprašujete, zakaj sanjamo določene stvari in seveda vas velikokrat prešine, kaj, če imajo naše sanje določen pomen. Slavni psiholog Freud je napisal kar precej vrstic na to temo in kdor ga pozna ve, da so obravnavala sanje kot del našega nezavednega oziroma tiste potlačene travme iz otroštva ali pa naše skrite želje in nagoni (če malo poenostavim). Seveda ne moremo reči, da se moti, kljub temu njegove teorije tudi ne moremo potrditi.

Kot sem omenila že prej med spanjem poteka tudi zelo pomemben proces pomnjenja. Tukaj gre predvsem intenzivno procesiranje spomina. Spanje promovira tako učenje motoričnih in vizualnih veščin kot na primer tudi naš čustven spomin. Domneva je torej ta, da so sanje posledica naključnih električnih možganskih impulzov, ki izvajajo človekove spominske sledi, ki jih možgani hočejo sestaviti v nekaj smiselnega. Zato se nam velikokrat zgodi, da sanjamo o osebi, v katero smo zaljubljeni ali po celodnevem učenju matematike še celo noč sanjamo številke. Kljub temu se lahko včasih vprašamo, zakaj sanjamo tako nenavadne in abstraktne stvari. Naša čutila so zmožna zaznati marsikaj, česar sami sploh ne ozavestimo tako dobro, pa se nam še vedno ohrani v spominu. Poleg tega pa so naši možgani še vedno velika zakladnica neznanega. Freuda pa tudi ne smemo povsem izključiti :). In če vas zanima, kako sanjajo slepi, no ne drugače kot mi, res, da je njihov spomin poln drugačnih informacij, ker imajo veliko bolj razvita druga čutila, so njihove sanje prav tako lahko zanimive in zelo abstraktne.

Da pa še vse bolj strnem v neko celoto (in za tiste, ki vas je dolžina članka prestrašila) še nekaj dejstev, zanimivosti in nasvetov:

*Spanje je v resnici zelo aktiven proces in je potreben za obnovev našega organizma in predvsem za procesiranje našega spomina.

*Sanje so po nevrološki teoriji le človekove spominske sledi, ki jih hočejo možgani sestaviti v nekaj smiselnega.

*Potrebujemo približno od 7 do 8,5 ur spanja. Vendar je to zelo odvisno od vsakega posameznika. Vsak mora poslušati svojo notranjo biološko uro, ki mu narekuje sta-

nje budnosti in spanja. (Obstajajo pa tudi že pametne ročne ure, ki ti to same izračunajo).

*Da se izognemo težavam s spancem nekaj praktičnih (ali pa ne tako) nasvetov; kot prvo izogibaj se stresu in v posteljo ne hodi žalosten ali jezen, pred spanjem ni priporočljiv težji fizični napor, ki nam poviša srčni utrip, pred spanjem se je bolje izogibati televiziji, zrenju v mobilne ali druge ekrane, poskušaj imeti določeno uro vstajanja in uro, ko greš spat.

*Za boljše jutro; poležavanje nam v resnici ne prinese več energije preko dneva. Ko se zbudiš, je najbolje takoj vstati.

*Če se ponoči zbudiš in ne moreš zaspati, poskusi zlesti izpod tople odeje in se malo sprehoditi, po vsej verjetnosti boš postal prej utrujen, kot da bi se še nekaj časa premetaval po postelji (vsaj znanstveno je tako dokazano).

*In še najboljše recept za kakovosten spanec: topel kamiličen čaj in večer, preživet v dobri družbi!

Miren spanec!

Viri:

So natančneje podani v raziskovalni nalogi o sanjah slepih. Druge informacije pa so iz zapiskov s predavanj profesorja Rojca predmeta nevrološke osnove živčnih funkcij :).

LEDIK-OŽENJENI

ŠD ZAVRATEC

Pogled na igrišče s tribun. Klub večjemu številu navijačic, oženjenim ni uspelo! Foto: Daphne Levac Cornelissen

Zopet smo dočakali Urhovo nedeljo in tako se je v športnem parku Niwe ponovno zbrala skoraj cela vas. Na sporedu je bil namreč tradicionalni nogometni spektakel, tekma med lediki in poročenimi. Da je bil Zavraški stadion pripravljen na ta dogodek smo letos poskrbeli lediki, seveda pa smo poskrbeli, da je tekmo spremljal tudi sodnik, saj je na takih tekmah po navadi veliko dogodkov katere lahko razčisti samo sodnik. Tudi letos smo

igrali odlični nogomet, vendar pa je navkljub dobri igri ta ožejnenih zmaga ponovno romala v roke ledikov. Drugo leto je priprava stadiona zopet na strani oženjenih. Upam, da nam bo vreme ponovno prizaneslo in bo tekma zopet potekala v sončnem vremenu. Veseli pa nas to, da je na teh tekmah vedno več gledalcev, ki z zanimanjem spremljajo dogajanje na igrišču.

Se vidimo zopet drugo leto na Urhovo nedeljo!

ŠE NEKAJ ŠAL ZA NA KONEC

ZBRAL IN UREDIL GAŠPER REJC

Obisk pri sorodnikih na Gorenjskem. Ko je že pozno, reče gostitelj: "Preden odidete, si privoščimo še majhno osvežitev." Potem gre k oknu in ga odpre.

Janja sreča svojo prijateljico Evo. "Kako je s tvojim Filipom?" se pozanima. "Tega sem pred tremi tedni pustila in od takrat je zmeraj pijan." Eva na to: "Nisem pričakovala, da bo tako dolgo proslavljal."

"Kako ste kaj s tujimi jeziki?" vpraša šef tajnico. "Zelo dobro! Razen slovenščine so mi vsi tuji."

Mlada punca je, utrujena od dolgega sprehoda po parku, sedla na klop in se zleknila nanjo. Mimo je prišel klošar, sedel poleg nje in jo vprašal:

"Punca, ali si razpoložena za kakšno igrico?"

"Sram naj vas bo. Kaj pa si mislite o meni?"

"Kaj neki pa naj bi si mislil, saj si vendar v moji postelji!"

Oče pravi Nejcu: "Če danes dobiš pri matematiki cvek, se midva ne pozna več!" Ko pride Nejc iz šole, ga oče vpraša: "Kako je šlo?" Nejc odvrne: "Kdo si ti?"

Se je odvijal simpozij pivovarjev in med odmorom se udeleženci odločijo, da bodo nekaj spili. Predstavniki Heineken naroči pivo Heineken, iz Budweisera naroči pivo Budweiser, iz Staropramna naroči Staropramen. Ko pride na vrsto predstavnik pivovarne Laško, naroči FRUC. Pa ga vprašajo ostali, kako je lahko na simpoziju pivovarjev naročil FRUC. Pa odgovori predstavnik pivovarne Laško: "Pa... če vi nočete piva, potem ga tudi jaz ne bom."

"Janez ali si že prosil Micko, če bi te vzela?" – "Ja včeraj zvečer." – "Ali ti lahko čestitam?" – "Ne še, moram počakati, ker je rekla, da sem zadnji, s katerim se bo poročila."

OGLAR